=8 5047
MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM Központi Könyvtára
Telefon: 176–827 Telex: 224186 mkke h
1828 Budapest 5. Pf.: 489

KÖZGAZDÁSZ
A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXXI. ÉVFOLYAM, 7. SZÁM — ÁRA: 4 FORINT — 1988. ÁPRILIS 7.

Felszabadulásunk 43. évfordulóját ünnepeltük
Fotó: Rózsa Gábor

Állami díjas

Angol, amerikai és japán kiadóknál is megjelent műveiben, a modern polgári közgazdasági irányzatok magas színvonalú feldolgozásáért, a marxista politikai gazdaságtan terjesztéséért

DR. MÁTYÁS ANTAL,

a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára.

Gratulálunk!

Oktatók: kemény kritika, hallgatók: radikalizálódás

Szarvas Lászlóval a pártértekezlet előtt

— Napról napra fokozódik a feszültség, amelyet az összekuszálódott társadalmi-gazdasági-politikai problémák teremtenek az országban. A párttagokkal a közelmúltban lefolyt beszélgetések is számtalan ilyen tapasztalatot tükröznek. A pártértekezlet küszöbén milyennek ítéli meg a helyzetet az egyetemen, az oktatók és a hallgatók körében?

— Egyetemünkön mindenkor nagy érdeklődés nyilvánult meg az ország, a társadalom helyzete iránt, és a szétválaszthatatlan kapcsolatok folytán igyekszünk kivenni részünket a gondok megoldásából. Érthető tehát, ha az utóbbi évek folyamatai következtében fontos változások zajlottak le falainkon belül is.

Az elmúlt hónapokban pártszervezetünkben véleményeztük az ideológiai munka időszerű kérdéseiről és a párt vezető szerepéről, a politikai intézményrendszer továbbfejlesztéséről szóló téziseket és beszélgetést folytattunk a párttagsági könyvek cseréjét előkészítendő. A tapasztalatokat összegeztük és továbbítottuk.

Ennek alapján némileg megalapozottabban tudok megfogalmazni egy-két jellemzőt párttagságunkról, egyetemi közvéleményünkről. Az országban kialakult helyzetet általában nagyon súlyosnak, mind gazdasági, ideológiai, politikai mind pedig morális és bizalmi válságproblémákkal terhesnek tekintik. A párton belül a párt legfelső vezetése és a párttagság, az országban a párton kívüliek és a párttagok, a tömegek és a vezetés között növekvő feszültség bontakozik ki. Ezért különösen hibásnak tartják, hogy fontos pártdokumentumaink nem szóltak az országos politikai helyzet legfontosabb összetevőiről, állapotáról!

Párttagjaink különösen éles kritikával illették a párt működését. Igaz nem elsősorban az egyetemi pártszervek munkáját, de néhány esetben arról is szó volt. A kritika főbb „területei": a párt működési elve (demokratikus centralizmus) egyoldalúan, a centralizmus javára érvényesül, sem a választáskor, sem folyamatosan nem tud befolyást gyakorolni a párttagság a vezetésre. Kifogásolják, hogy nem jó az információáramlás, túlságosan titkosak a választott pártszervek ülései, a párt nem élő, eleven mozgalom, hanem bürokratikus szervezet. Egységes párttagságunk a legfelső pártvezetés bírálatában is; úgy vélik, hogy az késlekedik az új kérdések napirendre tűzésével és adekvát megválaszolásával (lásd az ideológiai tézisek és a politikai intézményrendszerre vonatkozó kezdeményezések kérdését), nem eléggé önkritikus a felelősség megállapításában, hiányzik a dinamizmus, nem tárja fel a párton belül meglévő ellentmondásokat.

Nagyon jellemző az is, hogy párttagságunk úgy véli: a pártvezetés az elemzéseknél nem támaszkodott a társadalomtudományi kutatások eredményére. Különösen hiányolták ezt a tulajdonviszonyok, a társadalomszerkezet, az államfejlődés tendenciái, a politikai intézmények működésének tapasztalatait illetően.

A súlyos kritikák ellenére párttagságunk óriási többsége megújította tagságát, kifejezve, hogy a párton belül akar tenni a helyzet megváltoztatásáért. Miben látják a változások főbb irányait? Elsősorban a párt politikájában és működésében. Az előbbihez tartozóan: a gazdasági-társadalmi kibontakozási program további megvalósításában és kiszélesedésében, az ideológia megújításában, a politikai

(Folytatás a 3. oldalon.)

Pozsgay Imre jön a TDK-ra

A hallgatói tudományos tanács az 1988. évi tudományos diákköri konferenciát április 20. és 28. között rendezi meg. A konferencia szekcióbeosztásáról és programjáról az elhelyezett plakátokról és a programfüzetből értesülhettek.

Az eddigi konferenciákhoz hasonlóan, az idén is sikerült neves előadót megnyernünk a TDK-ra. Az idei konferenciánk díszelőadását

POZSGAY IMRE,

a Hazafias Népfront főtitkára tartja. Az előadás április 25-én, 14 órakor lesz az I. előadóban, amelyre mindenkit szeretettel várunk.

A konferencia résztvevőinek jó munkát és sok sikert kíván

a HTT

Közép-Európa küldetése

Közép-Európa küldetéséről tartottak konferenciát a műegyetemen március 29-én. A tanácskozást a Béketanács szervezte, s bár mindössze három és fél órás volt, igen lényeges gondolatokat tömörített ebbe a rövid fél napba.

Horn Gyula külügyminisztériumi államtitkár a magyar külpolitika szemszögéből tekintette át a térség történelmének néhány vonatkozását, majd **Kosáry Domokos** történész előadása következett. **Huszti Kálmán** református lelkész beszélt a hit és tudomány közös küldetéséről. Őt **Nemeskürty István** író, filmesztéta követte.

Pozsgay Imre politológus, a Hazafias Népfront Országos Tanácsának főtitkára Közép-Kelet-Európa legújabb kori történelmének néhány vonatkozásáról beszélt. Elmondta, hogy bármilyen kontinuitást tudnak is be **Kelet-Európa nemzetei,** ezek valójában fiatal nemzetek, amelyek internacionalizálódó gazdasági világrendszerben **újjászületésük korszakait élik.** Ezt a térséget ebben a században kétszer sújtotta a megosztottság. Először a párizs—versailles-i békeszerződéseknél, majd a második világháború után. Főleg ez utóbbi határozta meg azokat a történelmi, társadalmi, geopolitikai körülményeket, amelyekben ezek az országok választottak a fennálló fejlődési lehetőségek közül. A második világháború utáni megosztás olyan időszakban történt, amikor a nácizmus fölötti győzelem és az újrarendezés két világbirodalmat hagyott maga után, amelyeknek sajátos tudatuk volt önmaguk küldetéséről. Az Egyesült Államok a szabad vállalkozások ideológiai élményei alapján próbált életformát ajánlani, míg a Szovjetunió saját világküldetésének tudatában kínált egy másik változatot. Ezt követően arról beszélt Pozsgay Imre, hogy azok az országok, amelyek a szocializmust választották, hogyan fejlődtek és milyen válságokon mentek keresztül. Kiemelte, hogy **a felkínált modell nem volt adekvát** ezen országok sajátosságaival, amiből következően **e nemzetek immár a szociális program keretében újra megsérültek.** Ezt az adaptációs válságsorozatot jól érzékeltetik a térség szinte minden országát érintő megrázkódtatások, a magyar 1956-tól a 80-as évek Lengyelországáig. E problémák megoldására most kínálkozik kedvező reformkorszak, miután **a Szovjetunió jelentősen változtatott saját küldetéstudatáról szóló felfogásán.** E változás lényege az, hogy a szocializmus világméretű győzelmének célját ma már megelőzi **az emberiség megmaradásának célja.** Ezt követően néhány tisztázandó kérdésben foglalt állást Pozsgay Imre. Hangsúlyozta, hogy a tiszta nemzetállam eszméje e térségben egyszer s mindenkorra a múlté. Annak a véleményének is hangot adott, hogy a szocializmust, mint felzárkózást segítő eszmét vállalhatják ezek a népek, de a nemzeti sajátosságokat **figyelembe véve emberségesen és demokratikusan kell berendezni.** A demokratikus szocializmus azt jelenti, hogy az emberi együttműködés olyan formái jöjjenek létre, amikor **az állampolgári jogok nemcsak az egyén személyes biztonságát szolgálják, hanem a közösségalkotás szabad terepét is jelentik.** Magyarországról szólva azt hangsúlyozta Pozsgay Imre, hogy integritásában megerősödve, a kisebbségekhez való viszonyát rendezve, a külkapcsolatok, a szociális program, a kulturális felemelkedés sajátosan magyar megoldását találhatja meg, s ezzel **gazdagítani fogja Európát is.**

Bognár József akadémikus azzal kezdte előadását, hogy a világ olyan új korszakba lépett, amelynek problémái a régi intézményrendszerben már nem oldhatók meg. A peresztrojkával végérvényesen véget ért a II. világháborút követő, a három nagyhatalom feszültségén, az atomversenyen alapuló korszak. Időközben a világ legerősebb valutájává a jen lett, **Japán vált a legerősebb tőkeexportőrré,** az USA és Japán között erősödik a technikai versengés. Az Egyesült Államok megpróbálja megfordítani térvesztésének folyamatát, de ez nem biztos, hogy sikerülni fog. A Nyugaton elfogadott tétel, miszerint a termelés növekedése maga után vonja a fogyasztását, Ázsiára nem igaz, s mégis a várható élettartam Japánban a legmagasabb a világon. Beigazolódott viszont az a tétel, hogy **a fegyverkezés hosszú távon meg-**

(Folytatás a 3. oldalon.)

A direkt politikai szerveződések mellett

Ifjúsági parlament

Rózsaszín szavazólapocskák helyett kék cédulával, csörgő óra helyett már kezdettől „unalompróbával", a beteg *Szelecki Zsolt* helyett *Bihari Edmond* (III. nemzetközi) elnökletével *folytatta munkáját* a március 10-én *félbeszakadt ifjúsági parlament.* A március 24-i ülés témája a *Közgáz küldötteinek az alágazati ifjúsági parlamenten képviselendő általános, elvi álláspontjának meghatározása volt.* Ez egy a HT, a Széchenyi és a Rajk Szakkollégium, az SG, illetve a KISZ-bizottság képviselői készítette *előterjesztés megvitatását* jelentette. Előbb azonban rövid intermezzóra került sor. *Foltányi Árpád* (II. ipar) felkérte *Andor Lászlót* (III. pénzügy), hogy *magyarázza meg* azt a „Bihari pontokat" elemző cikkében, *a KISZ Bizalmasban megjelent állítását, miszerint a március 10-i IP-n többek között munkásellenes éllel fogalmazódtak volna meg követelések.* A kérdezett elmondta, hogy *az egyik felszólaló* azon *megjegyzésére* utalt, *miszerint egyes nagy iparvállalatok milliókat kaphatnak gondjaik enyhítésére, amire a felsőoktatás ugyanilyen joggal igényt tarthatna.* Andor László szerint ezeket a problémákat sokkal higgadtabban, a társadalmi erőforrások elosztása mögött álló erők megvizsgálásával stb. kell tárgyalni.

Ezt követte az előterjesztés *két* alternatívák formájában felvetett *pontjának megvitatása.* (Ezek: 1/10. *A felvételi keretszámokat* (A) a felsőoktatási intézmény és a megfelelő kormányszervek (ABMH, OT) közösen határozza meg; (B) az egyetemi-főiskolai tanács egyedül határozza meg. 2/5. (A) Létrejöhessenek a felsőoktatási intézményekben a hallgatókat tömörítő direkt politikai szervezetek; (B) A jelenlegi helyzetben nem célszerű csak egyetemeken létező politikai szervezetek létrehozása — a KISZ-bizottság álláspontja.)

Az 1/10/B., illetve a 2/5/A. változattal kapcsolatos érveket *Csaba Iván* (IV. tervgazd.) felszólalása foglalta össze. Eszerint a *Művelődési Minisztérium csak kezeli az adófizetők pénzét,* így nem ez a szerv az egyetemek-főiskolák finanszírozója, következésképpen *ez nem nyújt alapot számára az egyetemek-főiskolák ügyeibe való adminisztratív beleszólásra.* A munkahelyek struktúrájának változását nem lehet megbízhatóan tervezni, így *az ABMH vagy az OT nem vállalhat felelősséget a felvételi keretszámok meghatározásában.* A rendelkezésükre álló pénz, illetve szellemi potenciáljaik ismeretében *a felsőoktatási intézmények azok, amelyek el tudják dönteni hány piacképes szakembert tudnak kibocsátani.* (Ugyanakkor ez esetben jóval nagyobb felelősség hárul a hallgatókra is, hiszen felkészülésük során számolniuk kell — azzal, ami állami-lag nem garantálható — az elhelyezkedés kockázatával.) A hozzászóló szerint függetlenül attól, hogy rövidebb távon lehetséges-e vagy sem, *a parlamentnek a direkt politikai szervezetek alakítása mellett kellene állást foglalnia.* Egyfelől szükségtelen, hogy a testület eleve kompromisszumot kössön magával álláspontjának tiszta megfogalmazása helyett, másfelől *jelentősége van annak, hogy a Közgáz parlamentje e kérdésben hogyan dönt 1988 márciusában.*

A másik oldalt, (1/10/A., 2/5/B), *Trautmann László* (II. pénzügy) hozzászólása tükrözte leginkább. A javaslatban említett főhatóságok funkciójuknál fogva az egyetemmel egyenrangúan kompetensek a szakemberigény megítélésében, így indokolt részvételük a felvételi keretszámok eldöntésében *Csak a politikai rendszer egészének változása, az országos szintű politikai tagoltság mentén van értelme az egyetemeken-főiskolákon direkt politikai szervezetek létrejöttének.*

A szakkollégiumok kontra TEK és KISZ-bizottság jelleget lassan magára öltő *vita élét Szarvas László pb-titkár hozzászólása vette el,* aki végül is, *az előterjesztés egészének támogatása mellett, a vitatott pontok bármely változatát elfogadhatónak tartotta.* Megjegyzése az volt, hogy az 1/10/B., illetve 2/5/A. *variációk realitását úgyis a főhatóságokkal való kunzultáció, illetve az országos politikai változás biztosíthatja.* (De ettől követelményként még megfogalmazhatók.) Elmondta még, hogy a Minisztertanács készülő, a felsőoktatással kapcsolatos állásfoglalása sok pontban egyezik a parlament elé került javaslattal.

Több hozzászólást és *kétórás vitát követően a parlament az 1/10. pont B változatát (A: 23; B: 123 tartózkodás: 11) és a 2/5 pont A változatát (A: 113; B: 9; t.: 30) fogadta el.* Ezután némi változtatást és kiegészítést eszközölve egyhangúlag elfogadták a közgázos diákok elvi álláspontját kifejező dokumentumot:

I.

A felsőoktatási intézmények autonómiája. 1. Garantálni kell a tanszabadságot, amelyen a következőket értjük: a) intézményi részről: az egyetemi-főiskolai tantervet (tantárgyak, választási lehetőségek, számonkérés módja és tartalma) az intézményi tanács fogadja el; b) oktatói részről: a főkollégium szabad meghirdetési jogát és az oktatandó tananyag szabad megválasztását a tanterv keretei között; c) hallgatói részről; a tanterv keretein belül a szabad tanár- és tantárgyválasztást. Kiegészítés: az oktatók hallgatói véleményezésének nyilvánosságához tartozzon hozzá, hogy az értékeléseket kifüggesztik a tanszéki hirdetőtáblákon. 2. Valósuljon meg

(Folytatás a 2. oldalon.)

A pártbizottság ülése

Az egyetemi pártbizottság március 24-én rövid ülést tartott. A testület — *Kovács Sándor* pontosító javaslatai után — elfogadta a végrehajtó bizottság előterjesztését a tagkönyvcserét megelőző beszélgetések tapasztalatairól, és állásfoglalást fogadott el. Ebben a testület többek között megállapítja: *„Csak akkor őrizhetjük meg párttagságunk jelenlegi létszámát, ha a társadalmi- és pártéletben mélyreható, demokratikus reformok fognak bekövetkezni".* Állásfoglalásával összhangban az országos kérdésekkel kapcsolatos további vitát a pártbizottság a pártértekezletre való felkészülés folyamatában kívánja folytatni, és egységes egyetemi álláspontot kialakítani. Ezzel kapcsolatban az elfogadott dokumentum kiemeli: *"Az egyéni beszélgetésektől függetlenül vitára bocsátott két tézis és a pártértekezlet előkészítésének elszakítása ezektől a KB és a Pol. Biz. kapkodását, átgondolatlanságát jelzi számunkra. (...) A pártbizottság osztozik az egész párttagságot átható aggodalomban és bizonytalanságban, de támogatja és erősíteni kívánja azokat a rossz közhangulat ellenére meglévő tudati tényezőket, amelyek a nemzet sorsát eldöntő reformfolyamatot a pártból kiindulva, az egész párttagság cselekvő részvételével tartják megvalósíthatónak."*

A testület ezután személyi kérdésekben döntött. Javasolja a Művelődési Minisztériumnak Csáki Csaba rektori megbizatásának meghosszabbítását, ami idén jár le. Bizottsági tagsága alól felmentette Merényi Miklóst, aki befejezte egyetemi tanulmányait.

Szabad gondolkodás, természetes radikalizmus

Szabó Katalin, a pg. tanszékvezetője részt vett a március 10-i ifjúsági parlamenten. Kérésünkre várakozásairól, benyomásairól beszélt.

AZ ÜLÉS KEZDETE ELŐTT:

— Hogy mit várok az IP-től? Hogy megmutassa a hallgatóság erejét és képzelőerejét, amellyel részben a saját hajójának a kormányzását képes megragadni, részben medret váj az utána következő hallgatógenerációk hajóját előrevivő áramlásoknak; Hogy megmutassa a hallgatóság toleranciáját egymás elképzeléseivel szemben... És tanúskodjon a józan ítélőképességéről, amellyel a jó ügyek és a minőség mellett elkötelezi magát. Remélem, hogy megismerek itt néhány „néptribunt", olyan személyiséget, aki magával tudja ragadni társait; Aki március 15. előtt négy nappal nem egy hatalmas kokárdával, hanem szép, világos, magyar beszéddel fejezi ki elkötelezettségét a magyarság iránt. Remélem, hogy bebizonyosodik: az ellentétes oldalon (tanárok—diákok) állók között megnyilvánul az együttműködési készség és a kölcsönös tisztelet. Azt is várom, hogy a terembe beszűrődik mindaz, ami kívül van az országban: a vágyak, aggodalmak, remények. Remélem, hogy mindezek ellenére jó hangulat lesz a teremben, és feltör a humor is, mert akármekkora is a válság, végül is maguk 20 évesek és ez nagyszerű...

A DÖNTÉSEK UTÁN:

— A véleményem az IP-ről alapvetően pozitív. Minden bejött valamennyire, amire számítottam, egy kivétellel: nem volt igazán jó szónok. Magukkal ragadó beszédek és vonzó stílusú emberek voltak, de igazán jó szónoki teljesítmény nem. Általában zavart, nehezen érthető beszéd uralkodott, a szavazások is azon bicsaklottak meg. De: éreztem az autonómia iránti vágyat, a saját sors felvállalását. A hallgatóság nem zárkózik be jelentéktelen belügyeibe, elromlott WC-k körébe, fogékony a társadalmi problémákra. Tapasztalatlanságból gyakran ered „vad" javaslat, gondolom azért, mert még nem tanulták meg a megfelelő harcmodort. Ezek ellenére nagyon sok igazán józan hang is hallatszott. A józan alatt egyáltalán nem óvatost és nem óvatoskodót értek. Józan az, aki változást akar, de megfontoltan, gondolkodva. Ilyen „gyerünk, csináljunk valami balhét" felütést nemigen érzékeltem, nem tapasztaltam bátortalanságot sem és a vélemények mögött az átgondolás is alaposabb volt, mint ami az életkortól elvárható lett volna. Itt, a diákság körében is érződött ellenben, hogy még nem tanultuk meg a demokratikus játszmákat, s ez nemcsak életkor kérdése. A tanárok kívülmaradása is azzal magyarázható, hogy a helyi politizáláshoz nincsen rutinunk. Ez hallgatói körben is kiütközött, az IP itt-ott megbicsaklott, lelassult.

Hogy a javaslatok mennyire voltak radikálisak és megvalósíthatók? A javaslatok radikálisak voltak, de 20 éves korban természetes, hogy az ember radikális, nem tud eleve korlátokban gondolkodni, eleve kompromisszumokat kötni. A Bihari anyag megítélésem szerint az értelmes javaslatok mellett sok irreális mozzanatot tartalmaz. (Pl. szabad tantárgyválasztással nem lehet szakembereket képezni, a la carte egyetem nem lehetséges.)

A radikális javaslatokat mindazonáltal végül is pozitívan értékelem, egy progresszív francia jelszóval szólva: „Legyetek reálisak, akarjátok a lehetetlent!"

Borzasztóan örülök, hogy a fiatal generáció szabadabban gondolkodik, mint az előtte járó. Mi ebben a korban már megtanultuk, hogy ne akarjunk sokat, lehetőleg minél kevesebbet. Mi tagadás, irigylem diákjainkat és sajnálom, hogy nem most vagyok 20 éves, mert nekünk akkor nem voltak ilyen lehetőségeink, és nem volt ennyi módunk, hogy önmagunkat megvalósítsuk. Én épp ezért a fiatalos túlzásoktól sem ijednék meg, noha vannak akik ezek hallatán összevonják szemöldököket.

Amitől igazán féltem volna, és ami szerintem a legnagyobb veszély, az az apátia, a cinizmus. Van egy kialakult reflex a társadalomban, ami szerint: félni az egyéniségtől, félni az önállóságtól, félni mindentől. Én attól féltem volna, ha ez a parlament csendesen csordogált volna, mert a csend vagy megfélemlítést vagy közönyt jelent. A teremben erről persze szó sem volt, és ez nagyon jó.

Az imponál nekem, ha egy közösségnek van ereje. Ne mondja meg nekik senki, mit csináljanak, ne rángassák őket. Hadd tudjanak saját fejjel gondolkodni. Ezért jobban örültem volna, ha a Bihari-anyag helyett a Közgazdasági Egyetem hallgatói saját elképzeléseikkel hozakodtak volna elő. Több ezer ember már kell, hogy akkora szellemi kapacitást képviseljen, ami elég törekvéseik frappáns formába öntéséhez.

Helyeslem, hogy az IP-nek ne csak szűken vett egyetemi körülményekre korlátozódjon a szerepe. Nyíljon ki saját vitája alapján, de ne úgy, hogy vakon kövessen egy már kész programot, vagy amögé próbáljon embereket felsorakoztatni. A gondolkodást nem megakasztani kell, hanem serkenteni, még ha sokban egyet értünk a már mások által megadott iránnyal, akkor is.

Siló Tünde

Egy lány a házból

A direkt politikai szerveződések mellett

(Folytatás az 1. oldalról.)

a kutatás és az oktatás egysége, a kutatóintézetek az egyetemi tanácsok döntése alapján lehessenek az egyetemek kihelyezett, de teljesen egyenrangú tanszékei. 3. A felsőoktatásra fordított összeget a fejlett országok szintjére kell emelni, ezen a nemzeti jövedelemből való részesedést értve. 4. A belső gazdálkodásban ne legyenek pántlikázott pénzek! 5. Jöjjön létre országos felsőoktatási érdekvédelmi-önkormányzati szervezet, amelynek tagjai választott oktatókból és hallgatókból álljanak! 6. Alakuljon önálló országos hallgatói önkormányzati-érdekképviseleti szervezet, mely alanyi jogon képvisel minden hallgatót. 7. Szabad egyetemalapítást, azaz jogi személyek is hozhassanak létre felsőoktatási intézményt. 8. Minden társadalmi, politikai szervezet rendelkezzen a fontos egyetempolitikai ügyekben (pl. vezetőválasztás) véleménynyilvánítási joggal, de ezt csak nyilvánosan gyakorolhassa. A felsőoktatásra vonatkozó párthatározatokat hozzák nyilvánosságra! 9. A fegyveres erők és testületek szolgálatban lévő tagjai csak az egyetemi (főiskolai) tanács vagy a rektor (főigazgató) engedélyével tartózkodhassanak a felsőoktatási intézmények területén. 10. A felvételi keretszámokat az egyetemi-főiskolai tanács egyedül határozza meg.

II.

A belső demokrácia kérdései. 1. Az egyetemek, főlskolák demokratikus működéséhez elengedhetetlen a hatékony hallgatói képviselet. 2. A választott hallgatói képviseletek rendelkezzenek a hallgatói pénzekkel! 3. A szabadon alakítható öntevékeny csoportok felett a rektor (főigazgató) csak törvényességi felügyeletet gyakoroljon! Az öntevékeny csoportok tevékenységükért maguk feleljenek! 4. Az egyetemi, főiskolai döntéshozó testületekbe a társadalmi, politikai szervezetek automatikusan ne delegáljanak tagokat (MSZMP, KISZ, szakszervezet)! 5. Létrejöhessenek a hallgatókat tömörítő direkt politikai szervezetek! 6. Követeljük az egyetemi, főiskolai szabad lapalapítást, -kiadást, -terjesztést! 7. Minden érettségizett magyar állampolgár szabadon folytathasson külföldi tanulmányokat!

III.

A hallgatók anyagi helyzete. 1. Távlatilag ki kell dolgozni hallgatói hitelezési rendszert a jelenlegi állami járandóságokon túli keretből. 2. Meg kell őrizni a hallgatói járandóságok reálértékét, hosszabb távon el kell érni ezek növelését. 3. Szüntessék meg ezen a téren is a pántlikázott pénzeket (szoc. tám., húspénz, tanulmányi ösztöndíj), helyette fejkvóta alapján kapják meg az intézmények az ösztöndíjkeretet. A megfelelő hallgatói fórumok döntsék el, milyen arányban osztják fel ezeket. 4. Követeljük a teljesítményelv következetes alkalmazását a bérezés területén. 5. A kezdő értelmiségiek szociális helyzetét rendezni kell.

Kiegészítések: Az ifjúsági parlament támogatja, hogy jelentősen javítsák az oktatók anyagi megbecsülését. Az alágazati ifjúsági parlamentet évente hívják össze, és kapjon jóval több jogosítványt.

Végül a parlament megválasztotta az országos felsőoktatási alágazati ifjúsági parlament nyolc közgázos küldöttjét: *Bajnai Gordon* (II. nemzetközi) 129 szavazat, *Foltányi Árpád* (II. ipar) 108, *Kata Péter* (II. pénzügy) 108, *Kósa Lajos* (IV. tervgazd.) 102, *Both Vilmos* (II. külgazd) 93, *Karvalits Ferenc* (IV. pénzügy) 74, és *Lenger Csaba Csaba Iván* (IV. tervgazd.) 125, (IV. tervgazd.) 68. **K. S.**

Nem jó taktika...

Reflexió a KISZ-Bizalmas egy cikkére

Kellemes meglepetéssel olvastam a KISZ-Bizalmas ez évi 4. számában Andor László cikkét egészen addig a pontig, amíg a Bihari Mihály által írt munka idézett része tart. Természetesen csak örülni lehet annak, ha minél több vélemény, ellenvélemény kap nyilvánosságot az egyetemi sajtóban ilyen horderejű kérdésekből. Igazából sajnálkozni tudok azon, hogy sajtószabadságot csak egyetemi szinten játszhatunk, hiszen a Reform és demokrácia című anyag a BME-n, korlátozott példányszámban, belső terjesztésre szánva jelent meg, és ebben véleményem szerint nem igazán a szerző a hibás. A társadalmi nyilvánosság valóban döntő kérdés, olyannyira, hogy gyakorolni is érdemes lenne, nemcsak tintát vesztegetni rá — mert hiszen vagy létezik, vagy illúzió. Az alábbiakban néhány kifogásomat jelzem Andor László cikkével, véleményével kapcsolatban. Az egyetemekre és a főiskolákra vonatkozó rész, illetve fejezet lényegét megragadni eleve csak Bihari Mihály egész tanulmányának olvasása után tartanám logikus és értékelhető kísérletnek. Ennek ismeretében természetesen állíthatjuk azt, hogy az utópikus, irreális stb., ellentmondást tartalmaz. Ugyanilyen joggal hasonló mélységű kijelentéseket tehetünk egyébként például az ENSZ alapokmányáról, vagy éppen a magyar alkotmányról, hiszen a valóságtól és a várható közeljövőtől mi sem áll távolabb az ezekben megfogalmazott elveknél, céloknál. Bihari Mihály tanulmányának célja véleményem szerint alapvetően normatív, programszerű, s ezért a konkrét hogyanra vonatkozó sekélyesen szellemes Kisstadion-geg nyugodtan elejthető.

Sajnos, képtelen vagyok megérteni, hogy a pártdemokrácia miért legyen az egész társadalom ügye (ugyanis ismétlem, itt a „legyen" szintjén vagyunk!). A néhány százezer párttag és szimpatizáns, illetve gazdasági, politikai stb. káder érdeklődése joggal fordulhat a párt belügyei felé, azonban politikai nagyképűség, rosszabb esetben szenilitás azt feltételezni, hogy a demokratizálódás az uralkodó kisebbség joga és jogköre, feladata vagy privilégiuma. Ez önellentmondás. Úgy tűnik, Andor László még a hivatalos pártdokumentumok elveihez képest is visszalép, amikor arról ír, hogy az Országos IP-nek a pártértekezlethez kellene fordulnia a pártdemokrácia kiszélesítése végett. A párt belügyeit intézze önállóan, az államot és ez esetben az IP-t válasszul el a párttól. Ma ez egyre inkább minimális követelményként fogalmazódik meg.

A díszdoktorrá avatás Andor László szerint politikai ügy. Szerintem is. De ne legyen az. Reza Pahlavi esete pontosan igazolja, hogy mennyire tartalmatlan és felelőtlen dolog tudományos intézmény rangját adni tudományosnak nehezen értékelhető teljesítményekért. Az adott intézmény saját szakmai-tudományos értékét vonja kétségbe, vagy hagyja kétségbe vonni. Egyébként sem hiszem, hogy a nyugati egyetemek politikai zavarkeltés és aknamunka céljából avatnának például magyar tudósokat díszdoktorrá.

Sok munkája lesz a pártértekezletnek, bízunk benne, hogy a megfelelő elméleti előkészítés meghozza a társadalom nagyobbik része számára is a jövő gyakorlati tennivalóinak megfogalmazását. Úgy tűnik azonban már most, hogy az intenzív módon felfogott vezető szerep nem egyéb, mint egy fából vaskarika — a döntő láncszemek kijelölése és minősítése ismét csak politikai privilégiummá válik, és a helyi viszonylatokban, a helyi pártszerveknél önálló társadalmi szerveződések híján mindenképpen extenzívvé, részletdöntésekké alakul, amelyek a demokratikus centralizmus jól kitaposott útján ismét a központi apparátus döntési jogkörébe kerülnek.

Az MM-el kapcsolatban azt gondolom, hogy ne az IP mérlegelje a felettesei érdekeit és erőviszonyait, főleg, ha nincs döntési jogköre. Deklaráljon követelményeket, legyen inkább konzisztens, mint jól-rosszul felfogott módon „realista".

A munkásellenesség vádja számomra legalábbis megdöbbentő. Ezt bővebben ki kellett volna fejteni, mert így vészesen emlékeztet a gyanúsítás fogalmára.

A javaslat progresszivitását illetően gyökeresen más véleményen vagyok, mint Andor László. Úgy gondolom, kétségtelen ellentmondások és kiforratlanságok ellenére — különösen az egész szövegösszefüggést figyelembe véve — pozitív és haladó lépésként kell értékelnünk a hazai politikatudomány egyik legrangosabb képviselőjének munkáját. Nem az én feladatom, és nincs is rá szükség, hogy megvédjem. Hátsó gondolatokat keresni és érdekeket leleplezni pedig nem jó taktika — legalább annyira hozzájárul az említett elégedetlenség kialakulásához, mint a cikkíró Bihari írásáról feltételezi.

Balázs Zoltán

K(IP)olitizál?

Az elmúlt ifjúsági parlament(ek!) több tekintetben jelentős mérföldkőnek tekinthető(k) az egyetem életében. Jelentős részvétel, érdemi problémafelvetés, esetenként éles vita jellemezte a munkát. Igen sok aktuális, tényleges probléma merült fel mind a jelen, mind a jövő egyetemi demokráciáját illletően. Az aktualitások mögött azonban egy

mélyebb politikai dilemma

volt kitapintható. Ugyanis a legparázsabb viták nem a javaslatok helyességének tartalmi oldalát illetően bontakoztak ki — a jelenlévők zöme egyetértett még a legradikálisabb felvetések elvi helyességével is — hanem a javaslatok képviselésének módja osztotta két fő táborra a résztvevőket. Kissé egyszerűsítve létrejött a (többségi) deklarációs párt — akik a fő hangsúlyt arra helyezték, hogy végre fogalmazódjon meg a Közgáz diákságának állásfoglalása arról, hogy milyen egyetemet, milyen demokráciát akarunk látni a jövőben. A másik — jobb híján — megvalósítási párt azokat a pontokat látta volna szívesen a képviselendők listáján, amiknek megvan a reális esélyük arra, hogy elérjük őket vagy legalábbis jelenleg tárgyalási alapot jelenthetnek.

Az alapkérdés az: ki politizál jobban, ki éri el jobban (egyébként azonosnak tűnő) programjának megvalósulását hosszú távon.

Kiindulópontként tisztázni kell:

mi az, hogy jól képviselni

egy programot, jól politizálni? Véleményem szerint az eredmény és csak az eredmény minősít. Jól politizálok, ha szándékomból minél több, minél jobban megvalósul.

Nem kétséges, hogy egy cél elérésének lényeges fázisa a célok tisztázása. De ez önmagában kevés ahhoz, hogy el is jussunk oda. Tudnunk kell azt, hogy hol vagyunk (mik helyzetünk főbb jellemzői) és ennek alapján módszert kell adnunk arra, hogyan kívánunk eljutni a kitűzött célhoz.

Igen fontos, ezért igen tiszteletreméltó, ha valaki képes célt megfogalmazni és ki is meri mondani. Nyilván ez a cél csak úgy lehet azonban tényleges cél, ha nem a valóságtól elszakadva „kiröppent" valakinek az agyából. A cél csak az odavezető úttal együtt igazi cél, az útnak ez a vége, de minden útnak eleje is van — és ha az nem a jelen realitás, ha minden út máshonnan vezet a célhoz, akkor a cél nem elérhető és megszűnik reális cél lenni.

Ha valaki célt mond út nélkül az nem mondott célt sem. Mégis tiszteletre méltó az, aki vállalja az elveit a nyílt színen. De még inkább tiszteletre méltó az, aki önmaga céljait tudja időlegesen feláldozni azért, hogy odaérjen. Az út ugyanis nem mindig egyenes. Az első ember beméri az iránytűn, hogy a turistaház pl. nyugat felé van, elindul arra, és lehet, hogy szakadékba esik. A szándékát tisztelhetjük, de kérdés, mennyit használt az ügynek. A másik ember ezalatt a járható úton megy (nem feltétlen az ösvényen) — és

nem megy mindig nyugatra.

Ha kell délre, északra, vagy keletre is megy — de odaér! Ő ott ment az általa helyesnek tartott irányba, ahol lehetett és ott nem, ahol nem lehetett.

És visszazökkenve a hasonlatból a valóságba — úgy tűnik, nem először szembesülünk ezzel a kérdéssel. Mi magyarok pedig szinte megmagyarázhatatlan erővel ragaszkodunk ahhoz, hogy „magyaros nyíltsággal" „kitartsunk" egy eszme megvalósítása mellett függetlenül annak rialitásától.

Csak néhány emlékeztető: a kiegyezés Deákja sohasem volt olyan népszerű, mint az emigrációban végig harcot hirdető Kossuth; IV. Károly is a szövetségi hűségre hivatkozva ragaszkodott a világháború elvesztésébe rohanó Németországhoz. Nemrég hallhattunk megdöbbentő nyilatkozatokat a magyar tisztikar hozzáállásáról a kiugrás kapcsán a tévében. Vagy a tszcsinálók fanatikus hitét is említhetnénk. Remélem a történelem tucatnyi sorsfordító leckéje lassan megtanít bennünket arra, hogy cselekednünk kell elsősorban — mindenkinek az általa elképzelt ideál érdekében, de nemcsak azzal, hogy deklaráljuk azt, hanem lefordítva saját köznapi politikájára, ott és úgy cselekedve a haladásért, hogy azt saját elképzelései szerint formálja —, de formálja és ne ráolvasson. (Például az egyetemen ne tűrje a gyenge óráit, a kollégiumtalanságot, a kötött órarendet, a kontrollálatlan pénzelosztást, a rossz kaját, a szoc. tám. rendezetlenségét, legfőképpen pedig vegyen részt a közéletben, ne hagyja ki a beleszólás lehetőségét!)

Ki kell térni két érvre, amelyeket gyakran hallunk a deklarációs párt képviselőitől: Az egyik így szól: Először csak mi mondjuk, aztán majd mindenki meggyőződik elképzelésünk helyességéről és akkor már direkt módon meg lehet valósítani. Márpedig akárhányan értenek egyet valakivel — ahol érdek van ott ellenérdek is van — sohasem lehet a köz nyomásával elérni egy állapot megváltoztatását. Egy intézkedést meghozhatnak vagy eltörölhetnek, de a cél nem az, hanem a tényleges változás. Ehhez pedig a presszió nem elég — ide apró mindennapos politikai győzelmeken keresztül vezet az út. Bevezetik a szabad tanárválasztást? Ezzel élni is kell! És ne mondjuk, hogy majd utána. Ne fentről várjuk a mannát, harcoljuk ki magunknak. Itt és most, és *mi!*

Nem is beszélve arról, hogy az ideológiai-eszmei nyomás a jelen helyzetben konkrét hatalmi, politikai ellenmechanizmust vált ki — és ha az eszmét nem támogatja tényleges tettek politikai súlya — akkor ott vagyunk a szakadékban.

Csak a westernekben

van úgy: a megkötözött Haladás szemébe vágja a fegyveres Maradinak hibáit, mire ez könnyek között elismeri és megtér. A valóságban a Haladás már 60 sebből vérzik, vagy csak röhögnek rajta.

A másik tisztázandó pont az az, hogy mi kivihető és mi irreális azt a gyakorlat dönti el. A politika egy nagy valószínűségszámítás. Senki sem mondhatja meg biztosan, hogy egy gondolat reális vagy sem, legfeljebb azt, hogy nagy e a valószínűsége vagy kicsi. A politika művészete ezen tényező pontos előrebecslése ráhangolódva a politikai erőviszonyokra. Ha általánosan elfogadott valószínűtlenség esetén belevágunk valamibe — az lehet zseniális magasabbrendű megközelítés —, de ha maga a kezdeményező sem lát esélyt az érvényesülésre, ott szó sincs átgondolt vagy megérzett politikáról, ezt úgy hívják: fejjel a falnak rohanás. Itt a „rohanó" csak abban bízhat, hogy mindenki — beleértve saját magát is — tévedett, a fal még sincs ott. Ha viszont ilyen vakrepülésbe viszi magát és környezetét, akkor inkább

rulettezzen, és ne politizáljon!

Leszállva ismét az IP földjére, mindezek alapján becsülöm azokat, akik kimondták véleményüket és hisznek benne. De végérvényesen meg kéne különböztetni a szándékot, az álmokat és azok hatékony, ügyes megvalósítását. El kéne dönteni, hogy az alágazati parlament mire lesz jó — elmondjuk vágyainkat akkor is, ha ezzel ártunk megvalósításuknak, vagy arra használjuk, hogy a jelenlegi egyetemi életünket demokratizáljuk, fejlesztjük minden erőnkkel és ennek rendeljük alá az ott megvalósítandó céljainkat? Az előző a gondolkodó tudós álláspontja — a másik a politikusé. És ebben az értelemben politikus mindenki, aki hajlandó tenni elvei megvalósulásának érdekében.

Szelecki Zsolt

Új feladatok előtt az instruktorok

Szeptembertől, az új képzési rend bevezetésétől az instruktorokra nehezebb feladat hárul: saját, személyes tapasztalatok nélkül kell segíteniük az elsősök beilleszkedését, tájékozódásukat a lehetőségekben, kötelezettségekben.

— *Hogyan készültök a gólyák fogadására?* — kérdezem *Kacsirek László* instruktort.

— Különböző előadásokat szervezünk az instruktoroknak a képzés reformjáról. Sugár András és Zalai Ernő már tartott felkészítő tájékoztatót. Magyar Miklós a nyelvi reformról beszél majd nekünk, és valószínűleg egy hozzáértőt felkérünk a tanulmányi- és vizsgaszabályzat és egyéb operatív jellegű tudnivalók ismertetésére. Az augusztusi felkészítő táborunkat előreláthatólag hosszabbra csináljuk, és addig is igyekszünk megszerezni és megtanulni minden, a képzési rend változásával összefüggő anyagot, ismeretet. Ebben segít nekünk Zalai Ernő, aki támogatja az instruktorok felkészítését az új feladatokra.

— *Ki találta ki ezt, hogyan nyertétek meg az ügynek Zalai Ernő rektorhelyettest?*

— Nyilvánvalóvá vált, hogy valamilyen módon lépést kell tartanunk a változásokkal, hiszen közvetlen személyes tapasztalataink nincsenek, nem is lesznek az új képzési rendről, ugyanakkor az elsőévesek gyakorlatilag csak ránk támaszkodhatnak, míg saját élményeik nem lesznek. A felkészülés ilyen formáját Szalai Péter és én vetettük fel. Elképzeléseinkről beszéltünk Hrubos Ildikóval, aki elmondta ezeket Zalai Ernőnek. Ő pedig jelezte, hogy szívesen együttműködne velünk. Már többször beszélgettünk vele, segít kiválasztani és hozzájutni azokhoz az anyagokhoz, amelyek fontosak a felkészülésünkhöz. Ezen kívül felvázolta egy másfajta patronáló tanári rendszer kialakításának lehetőségét és módját, és ebben véleményünket is kérte. Fontos a folyamatos kapcsolat vele már csak azért is, mert sok dolog változhat szeptemberig, amiről nekünk időben tudnunk kell.

— *Hogyan teszitek hozzáférhetővé ezeket az ismereteket minden instruktor számára?*

— Amit lehet, megpróbálunk sokszorosítani. Itt a KISZ-bizottságon keresztül a nyomdát vehetjük igénybe, vagy sürgős esetben, kisebb anyag esetén a KISZ stencilgépét. Ezeknek egy részét a könyvtár Antos-termében helyezzük el, hogy bárki részére könnyen hozzáférhetővé tegyük — függetlenül attól, hogy az illető instruktor vagy pedig csupán érdeklődik a reform iránt.

— *Az instruktorok kiválasztásában, munkamódszerében terveztek-e valamilyen változtatást?*

— Igen, az új képzési rendről az információk megszerzését beépítjük a követelmények közé. Visszatérünk az 1 csoport — 1 instruktor rendszerhez, és még jelenleg is folynak a viták a szervezeti felépítésünkről, valamint a kiválasztás módjáról. Szeretnénk, ha az instruktor elsősorban instruktor lenne — de nem akarunk se „bezárni", se bezárkózni, sőt. Egyébként tagjaink érzik a rájuk háruló felelősséget, amire egy példa, hogy még azok is részt vesznek az előadásokon és szervezeti vitáinkon, akik most úgy gondolják, jövőre nem akarnak instruktorok lenni. Megjegyzem, sokan azt hiszik, aki instruktor lett, az mindvégig az is marad. Ez nem így van, a felvétel egy-egy évre szól, s minden évben mindenki „tiszta lappal" indulhat. Munkamódszereinkben is vannak elképzelések a változtatásra, az eddigi merevebb típusú, egy évig együtt dolgozó teamekről a célorientált, szabadon alakuló, öntevékeny teamekre térnénk át, ahol az egyéni ötletek szabadabban érvényesülhetnek, s nagyobb lehet a lelkesedés egy-egy feladat iránt.

— *Sok sikert és jó munkát!*

B. J.

Oktatók: kemény kritika, hallgatók: radikalizálódás

(Folytatás az 1. oldalról)

rendszer demokratikus átalakításában stb. Ezeken belül már összetett a kép, többféle megközelítés is tapasztalható. A párt működésével kapcsolatban szinte egyöntetű az igény a pártdemokrácia fejlesztésére, a párton belüli vélemény- és platformkülönbségek lehetővé tételére, jelentős káderváltoztatásokra a legfelsőbb vezetésben.

Hallgatóink körében is sok kérdés hasonlóan merül fel, de a hangsúlyok némileg eltérőek. Legjellemzőbb különbség talán a felvetések hangneme: az utóbbi időben erősödött a radikálisabb — a „követeljük!" típusú — felvetések száma. Körükben nagyobb az elfordulás a hivatalos politikai fórumoktól, szervezetektől, a KISZ-től, a párttól. Ami azt is jelenti, hogy az összeszerveződés, kisközösségi kezdeményezések szélesednek körükben, de azt is, hogy bizonyos csoportjaik külső,

nem hivatalos szerveződésekkel is

kapcsolatot tartanak. Ugyanakkor ebben a differenciált közegben is jelentősek azok a csoportok, amelyekkel a KISZ-hez, a párthoz kapcsolódva keresik a társadalmi cselekvés lehetőségét az ország helyzetének javításáért.

A fentiek korántsem részletes, pontos politikai helyzetelemzést tartalmaznak. Pártértekezlet előtt azonban a párton belüli és a párthoz való viszonyt tartom a leginkább figyelemre méltónak, ezért szóltam főleg erről.

— A pártértekezletet óriási várakozás előzi meg, de mintha erősödne a szkepszis is a várható eredményeit illetően. Ön mire számít, milyen változásokra kerül sor a pártértekezleten?

— Nehéz túlbecsülni a pártértekezlet jelentőségét, mégis tagadhatatlan, hogy többen jóelőre „leírják" a várható eredményét. A jelenlegi politikai rendszerünkben ugyanis az egyik legfontosabb fórum az ország vezető pártjának a tanácskozása. Határozatai, állásfoglalásai — a sok százezer párttagon keresztül is — nagy befolyással lesznek további helyzetünkre. Még abban az esetben is, ha nem sikerülne az itt és most feszítő legfontosabb kérdésekre mozgósító erővel bíró válaszokat találni.

Mindenképpen jogos tehát a várakozás de nem a „csodavárás". Ha józanul, tudományos igénnyel és az eddigi tapasztalatok birtokában közelítünk a kérdéshez, reálisabb lehet várakozásunk. Miután gondjaink, bajaink hosszú évtized (sőt, egynémelyike évtizedek) alatt halmozódtak fel, ezért megoldásuk sem lehet rövid távú.

A pártértekezlet funkciója kettős lehet: megerősítheti azokat a folyamatokat, megfogalmazhatja azokat az elhatározásokat, amelyek az ország, a társadalom hosszú távú, stratégiai változásaira irányulnak — mindenekelőtt a politikai rendszert illetően. Programot adhat; elsősorban a párt megújulására, működésének a helyzethez való igazítására. Kijelölheti a következő kongresszusig terjedő időre a kidolgozandó, elemzést igénylő feladatokat. Előkészítheti a politikai korszakváltást, amely a szocializmus valódi fejlődését, eredményezheti hazánkban (reform, demokrácia, társadalmi aktivitás stb.). Mindezek megalapoznatják a szükséges és elengedhetetlen új társadalmi közmegegyezés politikáját. A fentieket illetően azonban inkább kiinduló pont, kezdet lehet, mint látható, befejezett tény. Ezért várakozásainkat is ehhez illik igazítani, ha döntései jól szolgálják ezeket a hosszú távú célkitűzéseket, türelmes, kitartó munka vár ránk.

Ugyanakkor a pártértekezlettől

azonnali változásokat is várok.

Elkerülhetetlennek tartom mai helyzetünk kritikus — és mert vezető pártfórumról lenne szó — önkritikus elemzését. Meggyőződésem, hogy a párton belüli új konszenzushoz választ kell adni arra: milyen a valóságos politikai helyzetünk, milyen a párt vezetése és a párttagság kapcsolata, hogy alakult a párt helyzete és mik a politikai bizalmatlanság főbb összetevői, okai. Az őszinte szembenézés, az értékekkel és a hibákkal számoló kritikus elemzés lehet a szükséges változások kiindulópontja.

Fontos változásokat várok a párton belüli demokratizmus fejlesztéséért, elsősorban a párttagság, az alsóbb pártszervek politikaformáló szerepének erősítéséért, ellenőrző-számonkérő lehetőségeik kiszélesítéséért.

Természetesen várom azt is, hogy személyi változásokra is sor kerül. Itt is halaszthatatlannak tartom a döntést: a megújuló politikai irányvonalhoz megújuló pártvezetés szükségeltetik. Úgy érzem, hogy ha ez a három várakozásom teljesülne, egyetemünk sok párttagjával együtt biztatásokat kapnánk a jobb, eredményesebb politikai munkához.

Visszatérve a kérdésben felvetett szkepszishez. Miután oly nagyok a megoldandó feladatok, s elég nagy a bizalmatlanság, sokfélék a politikai válaszok is, és — sajnos — a változtatási szándék után gyakran elmaradt a tett — joggal lehet szkeptikus az ember.

Mindezek ellenére azt mondom, hogy nincs más választásunk: vagy sikerül — közösen — elindulni a politikai kibontakozás útján, (s ezt kell okosan segítenünk), vagy még tovább romlik a helyzet (és akkor szkeptikus meditációnk is értelmét veszti.)

— Hogyan készül az egyetem a pártértekezletre? Hány küldöttel képviseli magát az egyetemi pártszervezet?

— Az országos pártértekezlet előkészítéseként immár valamennyien megismerhettük az állásfoglalás tervezetét. A Központi Bizottság határozata alapján erről valamennyi pártalapszervezetben vitát rendezünk. Végrehajtó bizottságunk döntése szerint az egyetemi vitához egy saját vélemény-tervezetet készítünk. Ezt egyrészt a rendelkezésre álló rendkívül rövid idő jobb kihasználása érdekében teszszük, másrészt pedig erre ösztönöz az — a fentebb már említett — helyzet, hogy az elmúlt hónapokban három alkalommal is összegeztük párttagjaink véleményét, s ezek alapján ki tudjuk jelölni a közmegegyezésre számító javaslatokat. Természetesen, az előzetes tervezettől függetlenül elmondhatja mindenki a véleményét a taggyűléseken. Az alapszervezeti viták tapasztalatait kibővített pártbizottsági ülésen összegezzük, ahová tagságunk mintegy 20 százalékát hívjuk meg — az alapszervezetek jelölése alapján S itt választjuk meg azt a két küldöttet is, aki pártszervezetünket képviseli az országos pártértekezleten. A budapesti pártbizottság ugyanis lehetővé tette, hogy a kerületi jogú pártszervek közvetlenül delegáljanak pártértekezleti küldötteket, s nekünk a számarányunkhoz viszonyítva kiemelt képviseletünk lehet. S ha még hozzávesszük azt is, hogy Faluvégi Lajos, a KB egyik tagja — szintén egyetemünk párttagja, elmondhatjuk, hogy a képviseleti lehetőségeink nagyon jók. Hátha még szót is kapna valamelyik küldöttünk.

— Hogyan képzeli a politizálást a pártértekezlet után? Hogyan veszi ki részét a változásokból az egyetem?

— A pártértekezlet után sem lesz sokkal könnyebb a helyzet. Értelemszerűen a legfontosabb feladat lesz az állásfoglalás alapján belső politikai egységet kialakítani a hatékony cselekvés érdekében. S ez nem fog menni viták, véleményütközések, érdemi meggyőző munka nélkül. Remélem, hogy az állásfoglalás legdöntőbb kérdéseiben — mert azok megfelelnek véleményünknek, várakozásainknak — sikerül megegyeznünk. S remélem azt is, hogy lökést ad azoknak a javaslatoknak, elemzéseknek az elkészítéséhez, amelyekkel hozzájárulhatunk a még ki nem érlelt,

el nem döntött problémák

megoldásához. Ha a pártértekezlet nyomán erősödik a bizalom a pártvezetés iránt, ha ténylegesen megnő az alulról induló kezdeményezések jelentősége a párton belül, akkor számunkra ez igazi lehetőség lehet a bizonyításra; átgondolt, megalapozott, tudományos igényű javaslatokkal tudjuk segíteni akut gondjaink enyhítését.

Az országos politikai helyzeten túl az egyetemen belül is folytatni kell a változtatásokat. Számba kell venni, mi a teendőnk az élénkebb, elevenebb, példamutatóbb pártélet kialakításában, hogyan tudjuk még jobban szolgálni az egyetemi képzés megújítását, miként erősíthetjük befolyásunkat a hallgatók körében stb. Úgy gondolom, hogy a demokratizmus és a párton belüli nyilvánosság szervezettebbé tételével a mi munkánk is ismertebbé tehető. Több lehetőséget kell teremtenünk az egyetemek-főiskolák pártszervezetei közötti kapcsolatokra, közös fellépésekre a felsőoktatáspolitika gyakorlati végrehajtásában. (Ezekről a pártértekezlet után illene bővebben szólnom.)

Összességében aktívabb, emberibb, nyíltabb politizálásra számítok, több sikerrel — mert a gyötrő gondok nem igazán kedvcsinálók a politikai munkához.

H. E.

A titkár felajánlotta lemondását

Vízválasztónak tartva a KISZ-bizottságnak a legutóbbi ifjúsági parlamenten elszenvedett taktikai, politikai vereségét, *Horváth Gyula*, a KISZ-bizottság titkára *felajánlotta lemondását* a testületnek. Indoklása szerint az egyetemi *KISZ-nek az az 1981-el kezdődő irányvonala*, amely a sokszínű, sok központú egyetemi közélet létrehozására, a tevékenységcentrumok békés egymás mellett élésére, konszenzusos együttműködésük megteremtésére törekedett, *az IP-n látványosan bázisát vesztette. A Rajk és Széchenyi Szakkollégiumok, illetve a Támpont néhány képviselője sokszor demagóg és intoleráns magatartásával kétségbe vonta ezt az együttműködést.* (Például azzal, hogy hozzászólásaikban a KISZ-bizottság és tevékenységcentrumuk között lévő *taktikai nézeteltérést* a direkt politikai szervezetek alakíthatóságának kérdésében *stratégiai elvi nézetkülönbségnek állították be.*) A KISZ-bizottság *vereségét bizonyítja*, hogy *a 8 alágazati parlamenti küldöttből 7 e közösségek jelöltje, de egyáltalán nem került a Közgáz küldöttségébe sok mérsékelt nem KISZ-es jelölt sem.* Ez a tény és a személyes felelősség a testület álláspontjának erőtlen megfogalmazásában, illetve képviseletében *a demokrácia logikája szerint maga után vonja a bizalmi kérdés felvetését.* Egy idegesebb, intoleránsabb, várhatóan konfrontálódásokkal járó helyzet jobb szónoki képességű, kevésbé az előzetes, konszenzust kereső tárgyalásokra orientált vezetőt igényel aki jó, ha diák — hogy ne lehessen „apparátcsikként" kezelni.

A vita megerősítette a KISZ-titkár helyzetértékelését, azt, hogy ez a szituáció *új politikai programot igényel.* Nézeteltérés lényegében azon volt, hogy hogyan találjon vissza az egyetemi KISZ a hallgatók érdekeihez, amikor adminisztratív befolyásolási monopóliumától, jogosítványaitól sikeresen megszabadult, illetve amikor országos, nyílt politikai platformokhoz — ezek hiányában — nem tud viszonyulni. A napi problémáiba bonyolódott KISZ-tagság politikai megszervezése funkció hiányában; a szükséges platform kidolgozása az országos kötődés legitimáló (hatékonyságot garantáló) erejének hiányában látszik problematikusnak.

A testület — egyetértve abban, hogy *az egyetemi KISZ helyzetének kialakulása nem személyekhez, hanem sokkal inkább általános problémákhoz köthető —, bizalmat szavazott Horváth Gyulának.* Az IP KISZ-bizottsági értékelését a KISZ Bizalmasban teszik közzé.

K. S.

Amikor áradt a Duna

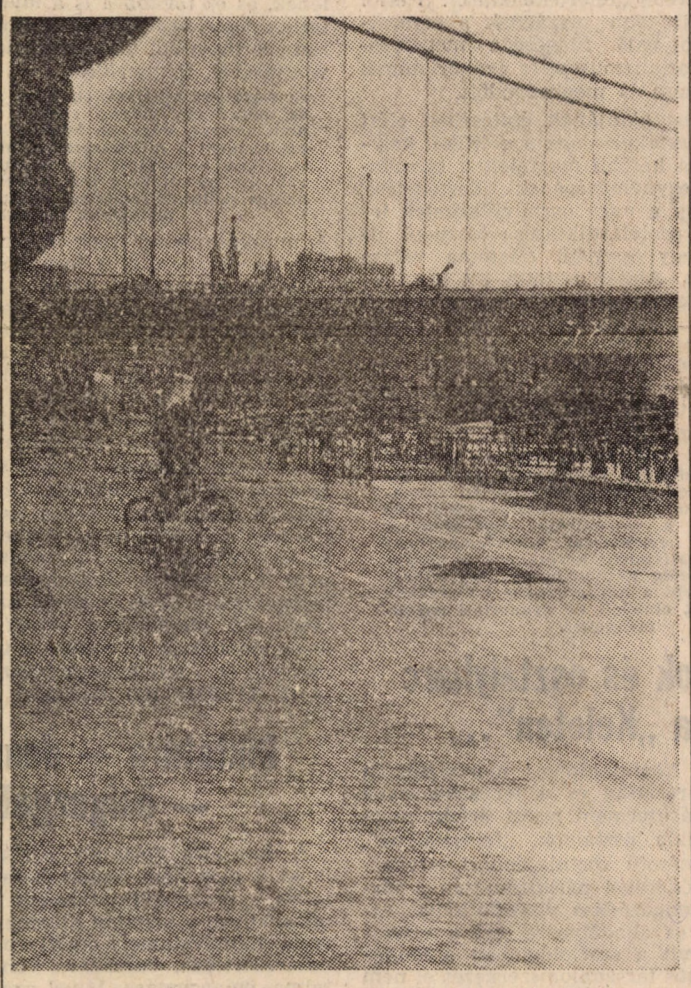

„Mint az őrült, ki letépte láncát"
Fotó: Rózsa Gábor

Közép-Európa küldetése

(Folytatás az 1. oldalról.)

bontja a gazdaság fejlődését, azaz kiderült, hogy a nem fegyverkező országok gazdasága gyorsabban fejlődhet. Az utóbbi idők jelentős fejleménye az is, hogy **a világ legfontosabb, legforgalmasabb tengere a Csendes-óceán lett az Atlanti helyett.** A világ mára multipolárissá vált, túlontúl leegyszerűsítettnek tűnik a Föld szocializmus kontra kapitalizmus felfogása, hisz például a buddhizmus vagy a mohamedán vallás óriási és egyre növekvő tömegekre kiterjedő rendszer. Európa is új helyzetbe került, a technikai fejlődésnek nem központja- többé, népessége stagnál. Európa ugyanakkor még ma is kettéosztott, s ez nem növeli tekintélyét a világban. Az 1990-es évek ebben új helyzetet teremtenek mindenképpen: **1992-ben az európai semleges államok és az EFTA-tagországok csatlakozni fognak a Közös Piachoz**, s ez a kereskedelmi és hitelügyekben **rendkívül nehéz helyzetbe hozza majd az akkor egyedüliként kirekedő Kelet-Európát.** Gazdaságilag ma közelebb állunk Nyugat-Európához, mint 1949 óta bármikor, és ez természetes is, mert úgy látszik nem lehet e térségben a legföljebb rövid távú fejlődést biztosító, durván előíró berendezkedést fönntartani. **Közeledés történt az emberi jogok kérdéskörében is**, amennyiben a nyugati demokráciák élénkebben foglalkoznak a társadalmi jogokkal, míg **Kelet-Európában az egyéni jogok is napirendre kerültek.** Fölmerült tehát a kérdés: nincs-e Európán belül mégis konvergencia Kelet és Nyugat között? Kelet-Európa pillanatnyilag a Közös Piac és a Szovjetunió között egzisztál, ezért fontossága növekedhet, igaz ezt az esélyt el is lehet mulasztani. Ha élni tudunk a jó helyzettel, akkor kölcsönös gazdasági függésen alapuló jó együttműködés jöhet létre Nyugat-Európával, s ebből rengeteg előny származhat: közösen **szorgalmazhatjuk az USA és a SZU közötti megegyezést**, megszervezhetjük, hogy Európa felhalmozott tudásával segítséget adjon az elmaradott régióknak. Európán belüli változások is várhatók, ilyen lesz például Észak-Európa meggyengülése, ezekről beszélt a továbbiakban Bognár József. Sürgette, hogy Európa két fele között minden módon (az együttműködés módszereinek kialakításával, konfliktuskezeléssel, kulturális és mozgalmi együttműködéssel) erősödjön a kapcsolat.

A béke ma már kevés — mondta Bognár József —, ma már **nem elég egymás mellet élni, csak egymással, együtt mehetünk valamire.** S ez nem könnyű ugyan, de elengedhetetlen.

Kósa Ferenc filmrendező nemzedékének nevében beszélt, azok nevében, akik küldetéstudatukat abban találták meg, hogy **őket már ne lehessen úgy becsapni, mint apáikat** és a megelőző generációkat. Csuhrajhoz, Klimovhoz fűződő személyes emlékeivel érzékeltette azt a furcsa, vad, sejtelmes viszonyt, amely őket háborúhoz és békéhez fűzik. **Az emberiség eddigi történetében több mint 14 ezer háborút vívott**, amelynek során annyi embert gyilkolt meg ember, amennyi manapság a Föld egész lakossága. A földi élet különleges metszésponthoz érkezett, **az emberiségnek saját torkán a keze**, bekövetkezhet a teljes önpusztítás pillanata. Itt az idő, hogy e nagyon éles és sugárzó ponton újragondoljuk országok, emberek, népek viszonyát, elkezdjünk szelíd kérdőjeleket rajzolni, vajon jól van-e ez így — mondta Kósa Ferenc. S van-e éppen nekünk, magyaroknak jogunk ehhez? Kétségtelenül, hiszen **a mindenkori vesztesek maradnak igazán érzékenyek**, s ha van ma a világnak érzékeny zónája, Közép-Kelet-Európa minden bizonnyal az; ez alkalmassá teszi egyetemes fölismerésekre.

A legfőbb érték az emberi élet, csak ezzel lehet kezdeni — fejezte be előadását, s ezzel a konferenciát Kósa Ferenc.

M. G.

A szocializmus politikai rendszerének reformjához

A szocialista forradalom győzelme a periférián nem paradoxon. Az egymást követő társadalmi formák sorában a fejlettebb sohasem az előző centrumában keletkezett először. Ez a világtörténelmi fejlődés „földrajzi ösvénye" (Sárfalvi Béla) vagy „periféria törvénye" (Sántha János).

A múlt

1917-tel a „preklasszikus szocializmus" időszaka kezdődött a feudális és tőkés uralkodó osztályok hatalmának megdöntésével, a dolgozók köztulajdona és tervgazdálkodása első formájának (munkásállami és szövetkezeti; központosított tervgazdálkodás) kiépítésével, elhaló árutermeléssel és ennek az alapnak a szolgálatába állított kultúrforradalom kezdő szakaszával. Az ehhez szükséges nagy és gyors anyagi és szellemi erőkontcentráció — a poláris társadalmi ellentmondások mélysége, a kedvezőtlen, háborúval fenyegető nemzetközi erőviszonyok miatt is — a munkáshatalom diktatorikus formáját tette szükségessé. Az új korszak kezdetének nagy feladatait nem lehetett a „formális demokrácia" útján (Lenin), a polgári hatalom demokratikus uralmi technikáinak adaptációjával megoldani. Elméleti legitimációja a leninizmus.

Azok a körülmények, amelyek a munkáshatalom diktatorikus formáját szükségessé tették, magukban hordozták túlhajtásának lehetőségét, a hatalom szélsőséges centralizációjának tendenciáját.

Oroszország a világ egyik „legkispolgáribb országa", és a paraszti korlátoltság birodalmává válhat szovjet formában, ha a munkásosztály nem tudja megőrizni vezető szerepét a kispolgársággal való szövetségben (Lenin). Ez a kispolgárság volt az ultraforradalmi és konzervatív tendenciák legszélesebb tömegbázisa. Az ezek ellen folytatott lenini harc továbbvitelével nőtt fel a Sztálin-frakció a proletárelemek támogatásával. Miután az ultraforradalmi áramlatot legyőzték, a konzervatív tendencia legtömegesebb alapját szüntették meg a paraszti magángazdaságok kollektivizálásával, az iparosítással párhuzamosan. Ezzel felszámolták a „nyers kommunizmus" lehetőségét, ami megfelelt a munkásosztály és az egész nép objektív távlati és közvetlen érdekeinek, de az elkerülhetetlen háborúra való felkészülés szükségleteinek is.

A kommunista forradalomra is érvényes, hogy a célkitűzések és a megvalósításukra mozgásba lendült energiák túlmennek azon, aminek a megvalósítására a feltételek adottak, de ez a túlhajtás feltétele annak, hogy megvalósuljon az, ami objektíve lehetséges.

Fanatikus szocialista meggyőződéstől áthatott ipari munkások, agrárproletárok és szegényparasztok jól szervezett tömbje az új hatalom magva, amelynek diktatorikus formáját megszemélyesítői túlhajtották egy új társadalom gyors felépítésének természetes vágya, reménye, a centralizáció objektív szükségessége, az idő sürgetése, de a demokratikus hagyományok, széles körű társadalmi, politikai kultúra hiánya, az érzésekben, szemléletbe, magatartásba mélyen beivódott, beépült polgárháborús tapasztalatok, reflexek következtében is. Ebből alakult ki a „sztálinizmus", mint a munkáshatalom diktatorikus formájának frakciós, brutális, bürokratikus torzulása. A munkáshatalom és diktatorikus formájának „sztálinista" torzulása kihívta maga ellen az

„újbaloldali" és hagyományos konzervatív erők reakcióját.

1917-ben *nem* a tőkés fejlődésben elmaradott Kelet-Európa „szocializálása" kezdődött, *hanem* csak „modernizálása" egy népforradalom eredményeképpen. A lenini nagyrealizmus csúcsteljesítménye ennek felismerése: a NEP-államkapitalizmusnak, a kommunizmus gyakorlati politikai anticipációjának és a kultúrforradalomnak a kombinációja.

Az elméleti dogmatizmus és a politikai szektarianizmus („sztálinizmus") lényege a NEP-pel való szakítás. Ennek felelt meg a despotikus politikai rendszer kiépítése, a párt—állam diktatúra kifejlesztése, a társadalmi önkormányzat örökölt elemeinek, új hajtásainak bürokratikus önkényuralmi tönkretétele, és az a bolsevik tudat, amely 1917-et szocialista forradalomnak, a modernizálást a szocializmus építésének hitte. Mindez csak „preszocializmus" vagy „nyers kommunizmus" mint az államkapitalizmus visszája, aminek csak ideologikus visszfénye, görbe tükre a „sztálinista" tudat. Az „igazi" szocialista forradalom nem mögöttünk van, hanem előttünk.

Nemcsak hogy lehetetlen „A tőke" logikája ellenére „igazi" szocialista fordulat a periférián (alapjában véve Kautskynak lett igaza Leninnel szemben), hanem maga Marx nem bizonyul kortársunknak a modern fejlődés fényében.

A „korszerű" szocializmus árutermelő társadalom. A tulajdonformák esélyegyenlősége egy hatékony „szocialista piacgazdaság" legfőbb tulajdonszerkezeti feltétele. Politikailag megfelel ennek a politikai pluralizmus (többpártrendszer is), vagy ha ez már, vagy még nem lehetséges, a párt irányító-vezető tevékenységének alkotmányjogi beszabályozása.

„Önkormányzat" a társadalom „államosítása" helyett, új konszenzus, új közmegegyezés a munkásosztály hatalmának elismerésén alapuló kompromisszum helyett. Az „árutermelő szocializmus", a „szocialista pluralizmus" *ideológiai megfelelője* a „sztálinizmus" elvetése, alapvető fenntartás a leninizmussal szemben, mert a sztálinizmus belőle nőtt ki (kivéve a NEP koncepcióját), és a marxi kommunizmuskoncepció megszabadítása utópikus hordalékaitól.

Az államot társadalmi ellenőrzés alá kell helyezni és átalakítani egy demokratikus, népinemzeti és europeer liberális-szocialista (pl. „biboista") ideológia jegyében.

Szocialista konzervativizmus

Elméleti születésnapja akkor volt, amikor Sztálin a társadalom alapját a gazdaságival azonosította, kiiktatva az alap fogalmából az „anyagi-műszaki bázist", az objektív termelőerőket. Ez ellentétes volt a termelés formális és teljes társadalmasítását megkülönböztető marxi—lenini alapgondolattal és meggátolta a technikai-tudományos forradalomban kialakuló új típusú termelőerő-elemek jelentőségének időben történő felismerését a termelés teljes szocialista társadalmasítása szempontjából.

Az ipar munkásállami tulajdonba vételével és a paraszti magángazdaságok kollektivizálásával tehát csak a szocializmus gazdasági alapja volt alakulóban. A szocializmus adekvát termelőerőinek kifejlesztése még előttünk álló feladat. Ezt szem elől tévesztettük.

Ezért vezetett a szocialista gazdasági forma kiépülése — a „hagyományos" termelőerők és a modern katonai technika fejlesztésében elért kétségtelenül nagy eredményekkel együtt — ahhoz a helyzetértékeléshez, hogy a kommunizmus anyagi-műszaki bázisa megteremthető 20 év alatt, „felépült a fejlett szocializmus", „már igen előrehaladtunk a szocializmus teljes felépítésében", miközben az ipar korszerűsítésének folyamata lelassult vagy megtorpant, a tudományos kutatásra, az oktatásra fordított összegek viszonylag csökkentek, a szellemi munka leértékelődött, növekedni kezdett a tőkés és szocialista világ centruma között a technológiai rés az előbbi javára, a szocialista integráció folyamata szintén megtorpant, a szocializmus építésének nemzeti keretei „felértékelődtek". S ettől nem függetlenül több országnak a nemzetközi nagytőkétől való függősége megerősödött. Ezzel a szocializmusépítés gyakorlatának provincializálódása is megkezdődött.

A szocializmus alapjának építésében elért eredmények túlértékelésének a politikai helyzet felfogásában később megfelelt a társadalom szociális egyneműségének túlértékelése, az a nézet, hogy a nagy osztályütközetek lezajlása után a proletárdiktatúra össznépi állommá vált, vagy össznépi állammá válása van napirenden. Alátámasztotta ezt a szemléletet és a neki megfelelő — bár tétova — gyakorlatot az a szociológiai áramlat, amely a nem osztályjellegű társadalmi tagozódás konkrét felmérésével arra a következtetésre jutott, hogy a társadalom tagozódását a munkamegosztás határozza meg, a tulajdon többé nem osztályképző tényező.

A szocializmus felépítettségének, az össznépi állam időszerűségének koncepciója egykor jogosult forradalmi illúziók életképtelen folytatásának bizonyult. Nem is akadályozhatta meg sem azt, hogy a szocializmus értékelésében (legalábbis az értelmiségi közvéleményben) múltjának negatívumai kerüljenek a középpontba, sem pedig kezdetben az „újbaloldal" térnyerését, majd a hagyományos konzervatív áramlatnak tett elméleti és gyakorlati engedményeket.

Osztályok és osztályharc állása „Keleten"...

Az államilag köztulajdonosi munkásság, a szövetkezeti parasztság és a tervgazdaságba integrálódó kisárutermelő réteg, értelmiségével együtt, elhaló osztályok, „félosztályok". A társadalmi méretű köztulajdonosi tervgazdálkodás kifejlődésével párhuzamosan a társadalom osztálytagozódása visszafejlődik. Átszövi azonban és akadályozza ezt a visszafejlődést az, amit a szociológiában a feudális és tőkés kettős társadalomszerkezet el nem hanyagolható maradványaiként mutatnak ki. A rendi és tőkés osztályképződés objektív alapja, tömbje megszűnt, de számos lenyomatuk az új viszonyok között módosultan megőrződött a településszerkezetben (város—falu közötti lényeges különbségekben), etnikai jellemzőkkel kapcsolatos egyenlőtlenségekben, életmódban, magatartási mintákban, vezetési „stílus"-ban stb. Ezek érdemi megszüntetése „... akkor is további évtizedeket igényelne, ha napjaink ellentmondásai azokat részlegesen nem termelnék újra". Azért, mert

a domináns tulajdonviszonyok önmagukban a társadalom tagolódását nem világítják meg teljesen, az osztálykötődések és osztályeredetű különbségek nem vesztették el érvényességüket, dinamikus összetevői a még kifejlődőben levő szocializmus csoportstruktúrájának. „Az osztálykereteket a rétegződés új dimenziói elfedhetik: az érdekvonatkozások a felszínen nem mindig láthatók. Drámai módon érzékelhetővé válnak azonban, ha tartósan vagy drasztikusan megsértik azokat."

(Huszár Tibor: Nemzetlét, nemzettudat, értelmiség. Bp. Magvető, 1984. 640., 641. o.)

Ha a dolgozó osztályok alapvető érdekeit kifejező köztulajdonosi tervgazdálkodásának a fejlődése megtorpan,

ha a központosított tervgazdálkodás bürokratikus deformációját a tőkés gazdasági mechanizmus adaptálásával akarják kijavítani, a társadalom hagyományos osztálytagozódásának újrakeletkezése — többé-kevésbé új formában — elkerülhetetlen a vele együtt járó jelenségekkel együtt

(bérmunka, munkanélküliség, spekulációs tőke megjelenése, infláció stb.). A nemzeti burzsoázia felerősödően van Kínában. A falusi társadalom újradifferenciálódása végbement Lengyelországban. Jugoszláviában meg sem szűnt, de kiegészült a szolgáltatás területén kiképződött kispolgári, polgári réteggel.

Nálunk ugyancsak megfigyelhető a tőkésedés tendenciája a magánfuvarozásban, magánépítőiparban, magánkereskedelemben, a turisztikai szolgáltatásban stb.

A központosított tervgazdálkodás bürokratikus deformációjának leküzdésével együttjáró gyengülése a „második gazdaság" és a „feketepiac" kialakulásához is vezetett. Megjelentek ez utóbbi világ dináros, zlotyis, forintos, kopejkás és rubeles vámszedői, kufárai, keményvalutás, milliomos „nagymenői", „maffiái". Helyenként összjáték alakult ki ezek és az állami, szövetkezeti vállalatok között. Most együtt gyötrik a szocializmust a központosított tervgazdálkodásának bürokratikus deformációján élősködők (az „üzbég maffia", a Babinsky-ügy és hasonlók) és a „piaci szocializmusba" való átmenetben valóságosan és képzelten érdekeltek.

A nagy osztályütközetek után tehát egyrészt elhaló osztályok, „félosztályok" küzdelmei (utóvédharcai?) zajlanak váltakozó intenzitással és sikerrel (az agrárolló, a tervgazdálkodásba integrálódó, és/vagy onnan kitörni akaró kisárutermelők adózása stb. körül), másrészt ezek és az újraképződőben levő „hagyományos" osztályok közötti harc van kialakulóban. Elsősorban az utóbbiban szükségszerűen megjelennek klasszikus osztályharcos „reflexek" is, (pl. reprivatizáció és kisajátítás követelése).

A nem szocialista áramlatok nem tesznek különbséget az árutermelés elhalásának objektív tendenciája és ennek erőltetése között, ezért az utóbbi elleni harcukban az előbbit is akadályozzák, s az árutermelés „restaurációjának" irányában haladnak.

Azonosítják, a munkáshatalom diktatorikus formájának szükségszerűségét és szektás torzulását (akár úgy, hogy a torzulást is szükségszerűnek veszik, akár úgy, hogy e forma szükségszerűségének eszméjét a szektarianizmus „balos" voluntarizmus megnyilvánulásának tartják), ezért az utóbbi megszüntetéséért folyó küzdelem — akarva — akaratlanul — a munkáshatalom elleni fellépésbe torkollik.

Törvényszerűen — megjelentek tehát olyan törekvések, amelyek a polgári demokrácia valamilyen idealizált formájának kialakításában jelölik meg a kifejlődőben levő szocializmus politikai rendszere továbbfejlesztésének útját a munkáshatalom diktatorikus formája után.

...és ami ebből következik

A szocialista és nem szocialista értékek hordozói között összeütközések elkerülhetetlenek, és ez továbbra is a *munkásosztály osztatlan hatalmát* követeli, mindenekelőtt öntudatos tagjaiból álló élcsapatának, pártjának vezetésével. Ugyanakkor

az osztályok elhalásának foka, az újraképződő és maradvány polgári elemek súlya már/még nem akkora, hogy ne lehetne és ne kellene megkezdeni a munkásosztály hatalmának diktatorikus formájáról demokratikus formájára való átmenetet. Ez a kifejlődőben levő szocializmus politikai rendszere napirenden levő reformjának lényege.

A munkáshatalom csak akkor teljesen kifejlett, ha demokratikus formája is kialakul.

De ha gyorsabban halad a munkáshatalom diktatorikus formájának „lebontása" mint demokratikus formája feltételeinek érlelődése és kiképződése, akkor létrejön a hatalom megosztásának lehetősége. A diktatorikus forma torzulása, a szocializmus építésében elkövetett hibák ellen folyó küzdelemben nem következett-e be a munkáshatalom részleges megosztása kispolgári szövetségeseivel Lengyelországban és Jugoszláviában. Az ellenzéki és szocializmusellenes tevékenység sajátos legalizálódása ment végbe, s az ellenzék szinte partneri pozíciót küzdött ki a párthoz való viszonyában Jugoszláviában. Nem tapasztalható-e ilyen jelenség nálunk is?! Nem ideológiai megfelelője ennek a marxizmus hegemóniájának elvesztése a társadalomtudományok és a művészetek bizonyos területein? — (L. MSZMP KB ideológiai állásfoglalását.)

Diktatúra — demokrácia — önigazgatás

A diktatúra valamely osztály más osztályokkal meg nem osztott hatalma. Ez az értelme a proletárdiktatúrának is. A diktatúra párja ebben a tartalmi dimenzióban a demokrácia, mint valamely osztály politikai önmeghatározottsága, önmagára vonatkoztatott hatalma, önigazgatása. Mivel azonban ez az önigazgatás a más osztályokkal meg nem osztott hatalommal, tehát a diktatúrával párosul, az egész társadalom igazgatása is, az adott osztály érdekeinek megfelelően.

Az önigazgatás és a társadalom állami igazgatása tehát nem bizonyul egymást kizáró ellentéteknek, ha ezeket a kategóriákat az osztályoknak általában a hatalomhoz és különösen az államhatalomhoz való viszonyával kapcsolatban tisztázzuk.

Mit jelenthet az önkormányzat követelése az államhatalommal nem rendelkező osztály pl. a tőkés társadalomban a munkásosztály részéről? Három dolgot: 1. más osztályok által nem korlátozott önkormányzata megteremtésére való igényének kinyilvánítását, tehát, valójában a burzsoázia hatalmának felváltását saját hatalmával; 2. a burzsoázia önkormányzatával egyenrangú önkormányzatának elismertetését, vagyis az államhatalom megosztását, vagy a nagyburzsoázia feletti kettős hatalom kivívásának szándékát a középosztállyal szövetségben; vagy 3. olyan helyi vagy akár országos szintű önkormányzati formák kiépítését, amely nem kérdőjelezi meg a burzsoázia egyeduralmát (diktatúráját), valójában inkább integrálódik („ellenzéki", de nem ellenséges) a társadalom tőkés igazgatásába. Ebben az esetben beszélhetünk a burzsoázia legdemokratikusabb módon gyakorolt egyeduralmáról, a legdemokratikusabb tőkés diktatúráról. Ennek példái elsősorban a polgári hatalom gyakorlása szociáldemokrata kormányokkal, de részben a kommunista városi igazgatás esetei Olasz- és Franciaországban; a kp-ok frakciói polgári parlamentekben stb.

Ahogy a burzsoázia más osztályokkal meg nem osztott hatalmának történelmi körülmények, osztályerőviszonyok stb. által meghatározott diktatorikus érvényesítési (jakobinus diktatúra, fasizmus) formája a hatalomból kizárt osztályok számára nemigen adja meg még a „civil társadalmi" szerveződés lehetőségét sem, a politikai szerveződésről nem is beszélve (az előbbiben az utóbbi csíráját látja, s az utóbbiban hatalmát előbb-utóbb potenciálisan veszélyeztető folyamatot) — a munkáshatalom is így van ezzel mindaddig, amíg diktatorikus formája szükséges.

Amikor azonban hatalma demokratikus formájának kiképződéséhez kialakulnak a feltételek, a munkásosztályból sem válhatnak ki többé a hivatalos politikai szférából kirekesztő osztályharcos reflexeket, ha a volt uralkodó vagy középosztályok leszármazottai, és/vagy politikai, szellemi örökösei — mondjuk nálunk — a törvényes szabályok betartásával pl. szegeden elhódítják a tanácstagi helyek többségét,

de ahhoz hasonlóan integrálódnak a munkáshatalom demokratikus formájának rendjébe, mint a szociáldemokrácia a polgári demokráciába. Így, és ebben az értelemben adaptálhatók a polgári és a demokratikus uralmi technikák a munkáshatalom demokratikus formájának kiépítésében.

Párt és állam

A kifejlődő szocializmus politikai rendszerének „pártcentralizmusa" szükségszerű mindaddig, amíg a munkásállam minden lényeges elemében szocialista módon, hatékonyan és „automatikusan" nem működik, szocialista önállósága teljesen ki nem fejlődik. A kifejlett kapitalizmus politikai rendszere éppen azért lehet inkább „államcentrikus", mert az állam akkor is automatikusan működik a burzsoá rendszer követelményeinek megfelelően, ha a különböző pártok hajba kapnak azon, hogy melyikük vagy milyen arányban irányítsák az állam tevékenységét.

De ha ki is fejlődik a munkásállam önállósága és kialakul ezzel a kívánatos, „egészséges" munkamegosztás az állam és a párt között, akkor is megmarad a munkásállam pártirányítása. Ez a politikai tevékenység általánosan jellemző kettős természetéből is következik. A politikai tevékenység mindig valamely osztály (vagy osztályok) érdekeinek érvényesítése szakszerű igazgatás révén.

A párt és az állam közötti kívánatos munkamegosztás éppen ezt jelenti, hogy mindenekelőtt a párt (a pártok) fejezi ki az osztály (osztályok) érdekeit, s ezeket az állam érvényesíti a társadalom minőségileg különböző területeinek követelményeihez igazított szakszerű igazgatás (szakapparátus, hivatal stb.) útján.

De az államszervezeten belül is van egy olyan rész, amely az osztály érdekeinek kifejezésére, képviseletére, az ennek megfelelő akaratképzésre és hatalomképzésre szolgál, amely a mi esetünkben a választott tanácstestület (egészen az országgyűlésig), s a pártnak is megvan a maga szakapparátusa (gazdasági, tudományos-kulturális stb. osztálya), amely nélkül nem képes az államot szakszerűen irányítani.

Amilyen mértékben kifejlődik az államszervezeten belül a választott hatalmi testület szakszerűen hozzáértő szocialista önállósága, olyan mértékben csökkenhet a párt szakapparátusának jelentősége, a párhuzamosságok a párt és az állam felépítésében,

a személyi összefonódások mértéke a csúcsokon és lejjebb, azoknak az „ügyeknek" a száma, amelyekben az államszervezetben dolgozó párttagoknak kötelező párthatározatot kell képviselniök és érvényesíteniök stb. Más szavakkal: csak olyan mértékben „spiritualizálódhat" a párt államirányító tevékenysége, amilyen mértékben objektíválódik a tudományos kommunizmus eszméje, az államszervezet tevékenységében. (Hasonló összefüggés alakul a párt, a munkásállam és — a munkásosztály legnagyobb, legjelentősebb tömegszervezete — a szakszervezet között.)

Demokratizmus és centralizmus

Ahogy nem poláris ellentétek az önigazgatás és a társadalom állami szervezése, valamint az állam és a társadalmi szervezetek pártirányítása, ehhez hasonlóan nem azonos a demokrácia a hatalom alulról való szerveződésével, a demokratizmussal, a diktatúra pedig a hatalom felülről való szerveződésével, a centralizmussal. Ezek a hatalom képződésének, működésének, gyakorlásának mechanizmusai.

A hatalom alulról történő képződése és felülről való szervezése kiegészítik egymást. Az előbbi a hatalomváltás idején dominál, az utóbbi addig, amíg az új hatalom diktatorikus formája szükségszerű.

A diktatorikus formáról a demokratikus formára való átmenet idején valamiféle egyensúly jön létre a két mechanizmus között, nyilvánvalóan elkerülhetetlen hullámzásokkal. A centralizmus dominanciája mindaddig szükségszerű, amíg az új társadalom objektív és szubjektív automatizmusai felül nem kerekednek a régin.

Az összfejlődés eredményei lehetővé és problémái szükségszerűvé is teszik a visszatérést — csak magasabb fokon — a szocialista hatalom képzésének és ellenőrzésének születésekor domináló, „alulról" történő gyakorlatához.

A munkáshatalom „alulról" való képződésének, alakításának szándéka, tendenciája formálódik a szakszervezeti bizalmiak, a bizalmitestületek jogkörének kibővülésében, az üzemi tanácsok létrejöttében, a szövetkezeti parasztság hatékony érdekkifejező, érdekvédelmi és -érdekérvényesítő szervezetének kialakítására irányuló erőfeszítésében, a nyílt pártvita, „platformszabadság", az apparátus választott testület alá rendelésének követelésében, pártértekezletek, -kongresszusok küldötteinek közvetlen választásában stb.

A szocializmus politikai rendszerének demokratizálása tartalmazza az államhatalom „felülről" történő ellenőrzését legfőbb osztálybázisának, a munkásságnak pártja révén alkotmányosan szabályozott formában, s „alulról" az osztály legfontosabb tömegszervezete, a szakszervezete révén, valamint az államszervezetben a választott hatalmi testület hatékony szocialista önállóságának kifejlesztését.

A szocialista hatalom demokratikus gyakorlásával valóban együtt jár a társadalom széles körű ún. önszerveződésének („civil társa-

dalom") lehetősége is: társulások, társaságok, egyesületek, klubok, rétegképviseletek, nem hivatalos ifjúsági, béke- és környezetvédő mozgalmak, egyházi kreatív szervezetek stb. Ebben a szférában szükségképpen kifejeződnek nem szocialista, de nem is ellenséges érdekek, törekvések. Velük a munkáshatalom megszemélyesítői, szervei különböző kérdésekben — akár intézményesítetten is — konstruktív párbeszédet folytatnak, kölcsönösen toleráns magatartással kezelve a nem alapvető ellentéteket, olyan megoldást keresve meggyőzéssel ezekre, amely az egyik féltől nem kívánja a hatalom megosztását, a másiktól pedig a konformizmust.

Mindkét fél elvi magatartása nélkül a pragmatikus taktikázás és a kihívó vagy akár hetvenkedő „civil kurázsi" terméketlen keveréke áll elő. Elkerülve ezt a zsákutcát, megfelelő politikai mozgástér, megnyilvánulási forma, érvényesülési lehetőség képződik a munkáshatalom demokratikus hatalomgyakorlási rendjében integrálódni képes különböző osztály-, ill. rétegérdekek számára. Kifejezést nyerhet ez az országgyűlési választások kettős, ill. többes jelölésének gyakorlatában is.

Az így megválasztott országgyűléssel pedig a kormány munkája igen széles körű társadalmi ellenőrzésnek vethető alá. Ebben a folyamatban formálható a népszavazás, a nemzeti közmegegyezés gyakorlata, vagy a „közvetlen demokrácia" más szűkebb körű alakja is stb.

Szocialista „kormányzati váltógazdaság"

A szocializmus politikai rendszerének szocialista demokratizálása eredményeképpen olyan mechanizmus is létrejöhet, amelynek eredményeképpen a működő kormány valamiféle árnyékpárja képződne. Ebben

az „árnyékkormányban" is — éppúgy, mint a hatalom „alulról" történő képződésében — osztályszempontból a párt és szakszervezeti elem volna a legfontosabb.

A párton belüli platformszabadság gyakorlati érvényesülésének egyik útja éppen ebbe a szférába vezetne. A másik lényeges alkotórészt a szövetkezeti parasztság érdekképviseleti, érdekérvényesítő szervezetének „delegáltjai" képeznék. A Hazafias Népront a nemzeti egységet legjobban megtestesítő személyiségekkel képviseltetné magát itt, míg a szocializmushoz alkalmazkodni képes, a munkáshatalom demokratikus formájában konstruktívan integrálódni hajlanló kispolgári és polgári érdekcsoportok — a Hazafias Népfronton belül vagy azon kívül — a maguk képviseletére legjobbnak ítélt embereivel. Hasonlóképpen képviseltetnék magukat itt az ifjúság legjelentősebb csoportjai. Egy ilyen politikai képződmény létezésének, „gyakorlatozásának" lehetősége és pozitív értelme a szocializmus konkrét építése különböző alternatíváinak létében rejlik, az ezekhez érdekmeghatározta különböző viszonyulásokban, kutatásuk, kifejeződésük, egyeztetésük és rangsorolásuk szükségességében, az éppen folyó kormányzati munkánál jobb, hatékonyabb kormányzati munka gyakorlati politikai koncepciójának természetes igényében stb. Ily módon lassanként

kialakulnának a szocialista „kormányzati váltógazdaság" olyan intézményi és személyi feltételei, amelyek világossá tehetik adott esetben, hogy a rendszer vagy csak a kormány válságáról, a rendszer vagy csak a kormány megbuktatásáról van szó.

Ez a kívánatos, lehetséges konstrukció azonban a munkáshatalom diktatórikus formájára és annak torzulására való nem szocialista konzervatív reakció számára is mindaddig komoly térnyerési lehetőséget nyújt, a munkáshatalom megosztásának veszélyét tartalmazza, amíg a társadalom öntudatos szocialista erői a kifejlődő szocializmus marxista—leninista kritikai elméletét meg nem alkotják és ennek alapján és számára a dolgozók többségét meg nem nyerik. E nélkül a munkáshatalom demokratikus formájának kiépítése valójában nem is lehetséges. E nélkül a demokratizálási folyamatban második „politikai gazdaság" képződhet, s a rendszer valóban válságba kerülhet. S ha ezt nem képesek a „civil" szervezetek és mozgalmak szocialista módon megoldani, a katonai megoldás elkerülhetetlen.

A „politikai pluralizmus" követelése az „érdekek pluralitását"-ra hivatkozva — az egyenlősdi elvének és gyakorlatának politikai válfaját képviseli. S ahogy az egyenlősdiből ki lehet törni a munka szerinti elosztás következetesen szocialista gyakorlata és a „teljesítményelvet" polgárian érvényesítő gyakorlat irányába, ugyanígy a politikai pluralizmus, a politikai egyenlősdi híveinek is vagy „balra" vagy „jobbra" el kell hajolniok, vagy előre vagy hátra kell lépniök.

Dr. Gondi József, Mihály Albert

A Szovjetunió nemzetiségi kérdéseiről

Kerekasztal-beszélgetés

Az Interklub orosz szekciója nemzetközi kerekasztal-beszélgetést szervezett március 30-ára. A meghívott vendégek: *Vlagyimir Geraszimov*, a Pravda magyarországi tudósítója; *Nyikolaj Szalnyikov* orosz származású, de már külföldön született, 10 éve az NSZK-ban élő nyelvi professzor, a mainzi egyetem alkalmazott nyelvi fakultásának dékánja; *Alekszej Grebenyev* — aki Geraszimovhoz hasonlóan ingázik Budapest és Moszkva között, az orosz nyelvi oktatást az egész világon koordináló Puskin Intézet budapesti tagozatának igazgatójaként — válaszoltak oroszul a diákok írásban összegyűjtött és szóban feltett kérdéseire.

A legnagyobb érdeklődés a *közelmúlt nemzetiségi problémái* iránt volt. Vlagyimir Geraszimov korábbi eseteket is említett a jelenlegi események jobb megértése érdekében. Észak-Kazahsztánban még Brezsnyev főtitkársága alatt az itt élő, mintegy egymillió német autonómiát követelt, Celinográd székhellyel. Már úgy tűnt, pozitív döntés lesz számukra. Ekkor a helyi fiatalok tömegdemonstrációt, ülősztrájkot szerveztek Kazahsztán „feldarabolása" ellen.

Tehát igen bonyolult kérdés a nemzetiségek helyzete, melyről sokáig nem beszéltek a Szovjetunióban. A *„Karabah-probléma"* is gyakorlatilag 1923 óta — „mikor a kaukázusi szovjet köztársaságok megalakultak" — él.

De megemlíthetjük a *török etnikumú* krími tatárok problémáját is. Őket *Sztálin* idejében telepítették ki. Most vissza akarnak térni eredeti lakóhelyükre. Egy elenyésző rész már visszaszivárgott, de a csaknem félmilliós réteg visszaköltöztetése nem történhet azonnal; már csak azért sem, mert lakásaikba mások „kerültek".

A nemzetiségi kérdéshez szorosan kapcsolódik az, hogy nagy különbség van az egyes köztársaságok életszínvonala között. A Baltikum, a Kaukázus, és a határvidékek lakossága jobban él általában, mint a közép-orosz vidéké. Ennek ősi történelmi hagyományai is vannak, másrészt a származása miatt, különösen a grúzoknak — Sztálin lényegesen kedvezőbb feltételeket — adókedvezményt, különböző juttatásokat biztosított.

Alekszej Grebenyev mindezt azzal egészítette ki: a mai Szovjetunió területén igen sok nemzetiség, etnikum él; ezek az évszázadok során keveredtek is egymással. A Szovjetunióban jelenleg 15 szovjet köztársaság, 20 autonóm köztársaság, 8 autonóm terület, 10 autonóm körzet létezik. Csupán *Kazahsztánban 42 náció él!*

Szovjetunióban igen gyakori a vegyes házasság — így például Vlagyimir Geraszimovnak is örmény felesége van. Az eddigi gyakorlat a szülőkhöz kötötte a *nemzetiségekhez tartozást, ma már az a szokás: mikor 16 éves korában útlevelet kap a fiatal állampolgár, maga dönthet e kérdésben.* A '78-as népszámlálást különben hamarosan követi egy újabb, így pontosabb képeket kaphatunk a nemzetiségek összetételéről is.

Nyikolaj Szalnyikov a *német nyelvű országok nemzetiségi kérdéseit tekintette át.* Ezután más politikai kérdésekre tért át. Kiemelte: az NSZK-ban nemcsak a specialisták, hanem az egyszerű emberek is élénken foglalkoznak a Szovjetunióval. *Gorbacsov* fogadtatása igen pozitív. A német nyelvbe a „dácsához" hasonlóan beépültek a „peresztrojka" és a „glasznoszty" szavak is. A német nyelvű sajtó a szovjethez hasonlóan kedvezően tálalja a magyar átalakulást is.

Geraszimov tudósító ennek kapcsán cáfolta azt a híresztelést, hogy a Szovjetunióban a magyar reformelképzeléseket ellenérzéssel nézik. A Szovjetunió azonban már méretei miatt sem tudja egy az egyben átvenni a magyar reformot. A mai enyhülő időszakban talán a Szovjetunióban is többet tudnak fordítani az életszínvonal emelésére, és természetesen továbbra is intenzíven tanulmányozzák a magyar gyakorlatot, különös tekintettel a termelőszövetkezetekre, a vállalati törvényre.

Alekszej Grebenyev a nemrég elfogadott *szovjet közoktatási törvénnyel* kapcsolatban elmondta: az eddigi három oktatási jellegű minisztériumot összevonták; az egyetemek a diákoknak nagyobb autonómiát biztosítanak; növelni kívánják a tudomány és az egyetemek közötti kapcsolat intenzitását; az Akadémia is egyre több gyakorlati kutatási feladattal bízza meg a felsőoktatási intézményeket. Az egyetemi, illetve kari tanácstagok egynegyede diákképviselő. Most már ők is egyenjogú tagok a szavazásnál. Korábban a rektorokat a minisztériumban nevezték ki, és a tévéből ismerhették meg az érintettek. Ma már több jelölt közül, választás során kerül ki a győztes. A jelölteknek az egyetemeken részletes programban kell beszámolniuk elképzeléseikről. A szavazatok egyharmada a hallgatóktól függ. Több jelölt azon bukott meg, hogy a diákok nem fogadták el őket. Egyébként az elmúlt években a rektorok mintegy egyharmadát váltották le.

Nyikolaj Szalnyikov szerint e téren irigylésre méltó a szovjet diákok helyzete, hiszen az NSZK-ban talán csökkent az utóbbi időben a diákok önállósága. A 68-as követelések viszont anarchiához vezettek; az is előfordult olykor, hogy a diákok osztályozták magukat. Ma a rektor- és dékánválasztásban részt vesznek a diákok is, de gyakorlatilag a tanárok döntenek. Egyébként — akárcsak most már a Szovjetunióban is — öt évre szól a megbízatás.

A *személyi kultusz* kérdéseivel kapcsolatban is érdekes vélemények hangzottak el. Geraszimov megemlítette: már *Hruscsovtól* is garanciát vártak ennek elkerülésére. Nem sokkal Sztálin halála után felvetették KB-ülésen, hogy öt évente legyen rotáció a KB-tagok és más vezető posztok — beleértve a főtitkári tisztséget is — illetően, kivétel csak méltányos esetben legyen. A többség ekkor elvetette ezt a javaslatot. Felelevenítette *Mihail Solohov*, Nobel-díjas író és Nyikita Hruscsov egyik, most már nyilvánosságra került magánbeszélgetését is. Ekkor Solohov azzal bírálta Hruscsovot, hogy az általa bírált Sztálinhoz hasonlóan a saját kultuszát hozta létre. Hruscsov erre azt felelte: mindig is voltak orosz földön cárok, most sem lehet másként; kell egy központi nagyság, akire felnéznek, és aki kézben tartja a dolgokat.

Brezsnyev alatt hasonló folyamat játszódott le. Manapság viszont a sajtóban, KB-üléseken felelevenítették újra a régi ötéves korlátozásra szóló javaslatot. De Magyarországon ugyanezt az elképzelést 1986-ban azzal vetette el egy központi bizottsági ülés, hogy még korai! Mihail Gorbacsov többször hangoztatta; a személyi kultusz megakadályozása csak állandó kontroll mellett történhet. Mivel egypártrendszerben nincsen parlamenti ellenzék; ezt a kritikai szerepet csak a sajtó töltheti be. Nem véletlen, hogy rövid idő alatt 51 százalékkal nőtt az újságelőfizetők száma.

Grebenyev szerint a személyi kultusz nem egy ember akaratának függvénye, hanem bizonyos — centralista — korszakok szüleménye, mely időszakok leszoktatják az embert a kezdeményezésről. Ennek elkerülése érdekében manapság a demokratizálás jegyében egyre több beleszólási lehetőséget adnak az egyes embernek. Másrészt Mihail Gorbacsov személye is kizárja a személyi kultusz újjászületését.

R. I.

Mulatott az egyetem

Elsősök a KEN-en

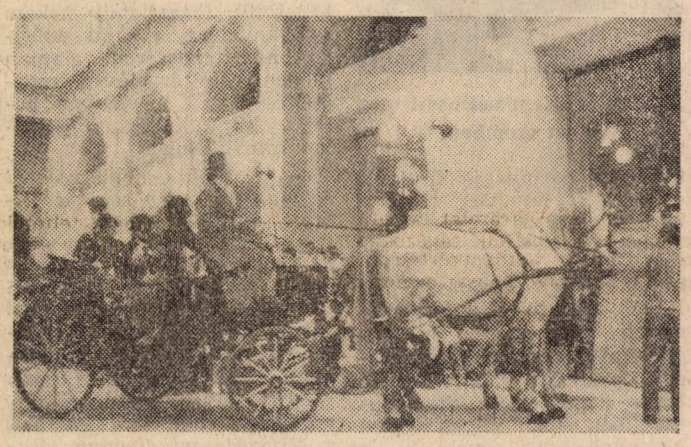

Hintónjáró rektorok

„Ej, ráérünk arra még!"

Furcsa emberek népesítik be a magyar ugart. Neve mindegyiknek Pató Pál. Hibáiból tanulni nem nagyon szokott és hibáiért mindig másvalaki felelős. A történelem ismétli önmagát — elterjedt mondás ez közöttünk, talán nem is sejtik, milyen igaz. A tévedés csak abban áll, hogy nem a történelem, hanem az emberek azok, akik állandóan újratermelik az előző korok ballépéseit. Petőfi Sándor mégoly tréfás verse is aktualitásként inkább siralmas valóság, mint tréfa, de mindez nem rendíti meg az említett urakat, hiszen időnk van elég és minek is sietnénk el az „előttünk álló feladatokat".

A költő, talán, ha tudta volna, hogy sorai még közel másfélszáz év múltán is a szomorú valóságot rajzolják elénk, nem fárasztotta volna magát a rímfaragással, hiszen ráérünk mi arra még. „Roskadófélben van a ház, hámlik le a vakolat..." Miért is újítanánk fel? Ha eddig kibírta, majd csak kibírja még egy kis ideig. És utána? Hát Pató Pál uramék mást is tanultak a történelemből és vígan mondják: „utánam az özönvíz". Az özönvíz pedig bármily rettegett esemény, önmaga is beteg, hiszen vizeit megfertőzte az „aranytojást tojó tyúk". Sajnos már az özönvizünk sem az igazi, az is valamiféle helyi jelenség.

De mit nekünk az özönvíz! A patópálság gyarló emberi tulajdonságból eszmévé nőtte ki magát és talán ezért van, hogy miután még lenne esély a jóért tenni, még akarni sem szabad, hiszen az eddigi gyakorlat milyen jól bevált, az újító szellem pedig a sutba kerül és bár hangját még halljuk jó hangosan, már csak az ajtót döngeti veszettül.

Felemás minden, ami körülöttünk történik — a jót szeretnénk akarni és a rosszat tesszük. Az egyik kezünk szorgosan dolgozik, hogy változtasson lehetetlen helyzetén, a másik pedig a kellő pillanatban rácsap feddőn és ami a legszomorúbb, ezzel dolga kimerül. A piacok láthatatlan keze helyett a központi irányítás nagyon is jól látható lába működik, mely

eltapos minden egészséges kezdeményezést.

Mikor már azt hittük, hogy most végre az eszmét sikerül a józan ésszel összeadni, csalódnunk kellett és csak vadházasság lett belőle; pedig „Be más lenne itt az élet, ha egy ifjú feleség..." de közbevágott Pató Pál úr: „Ej, ráérünk arra még."

Ma a fórumon mindenki a legnagyobb magyar akar lenni. Ezért nincsenek ma nagy magyarok. Juhász Gyula gondolatai már időben is —, de aktualitásukat tekintve még — közelebb vannak az ezredfordulóhoz közeledő magyarság életéhez. Ma mindenki a nagy szavakban találja meg az önigazolást és aki tegnap még vizet prédikált és bort ivott, ma már bort prédikál, bár a többség még mindig vizet iszik." „Fórumunk" vagy még inkább fórumaink heves szócsaták és erőösszemérések színhelyévé váltak. Amíg csak vitázunk a tennivalókról, addig baj nem lehet, de amint a tettekre kerül a sor, elhangzik a jól ismert refrén.

Egészen mostanáig ráértünk foglalkozni a határainkon túl élő magyarság sorsával és most, amikor ezrével kérnek helyet a hazában, kapkodunk fűhöz-fához. Milyen jól jönnének most az egyesületek és milyen jól jön az egyház — segítő kezet nyújt azoknak, akiket utolsó támaszuktól megfosztva tettek földönfutóvá. Ők szeretnék elhinni, hogy a szocializmus megoldotta a nemzetiségi kérdést, mi azonban tudjuk, hogy ráérünk arra még.

Honnan ez a nagy ráérés? Mitől ez a nagy magabiztosság? Talán az időnek vagyunk bőviben vagy már úgyis mindegy? Mindenesetre furcsa, hogy mi még mindig ráérünk, annál is inkább, mert amióta a világ világ, még soha nem ért rá, mindig változott, új és új arcát vette föl. Elkelne itt is egy ilyen új arc, csak az a baj, hogy hogy tűri a régi. Vagy talán álarc ez, amit tetszés szerint változtatunk és aki eddig őszinte lelkesedéssel jelszavakat kiabált, most nyugodt szívvel mondja, hogy az mind nem igaz, amit eddig mondott? Pár év alatt a hetvenes évek „szocialista restaurációjának" hősei harcos reformerekké változtak. És vajon az új álarc meddig lesz divatos? Igen, a választ jól ismerjük: sok van mi csodás e világon és minden titkát megismerni... hát ráérünk arra még.

Utópiának tűnik azt remélni, hogy ezentúl nem lesznek tévedések és utópia azt hinni, hogy lesznek „tévedők". Ez a kifejezés nem csupán magyartalansága miatt hiányzik a szótárunkból, hanem azért is, mert

a tévedésnek nincsenek szerzői.

Nálunk csak a jó cselekedetnek van tulajdonosa, a rossz önmagában jár. Utópiának tűnik azt remélni, hogy tanulunk múltbeli hibáinkból (hiszen mint tudjuk, arra még van idő) és utópia lenne azt hinni, hogy a hibák beismerését is a múltból tanulnánk. Pedig mesterünk akadna elég. Teleki Pál neve talán egy letűnt kor lovagiasságát idézi elénk.

Bármennyire is érvényesek a múlt nagy váteszeinek szavai és kritikájuk hiányzik az a lelkesedés, ami bennük volt, hiányzik a vágy, hogy kitörjünk az egy helyben topogás állapotából. Az ötvenes évek programjait és a hetvenes évek demoralizáló visszalépését nem tudta követni egy olyan, szellemében egészséges kritikai magatartás, amely arra ösztökél, hogy belássuk: nem lehet a végtelenségig elodázni a cselekvést. Örülünk, hogy végre írunk róla, bár ez ma már csak pótcselekvés és már az is késő lenne, ha végre tettekkel akarnánk változtatni a helytelen hozzáálláson. Sajnos, ez nem áll fönn és Pató Pál „Életét így tengi által; / Bár apái nékie / Mindent oly bőven hagyának, / Soha sincsen semmije."

Kétlem, hogy a patópálság magyar jellegzetesség lenne, sokkal inkább kelet-európai magatartásról van szó, bár kétségkívül nagy népszerűségnek örvend hazánkban is. Az is megkérdőjelezhető, hogy helyes-e arra törekedni, hogy még másfélszáz évig aktuálisak maradjanak a költő sorai, mert gondolatainak örökéletűsége nem abban rejlik, hogy annak megfelelően tovább hangoztatjuk: ráérünk arra még.

Jaksity György

A KTI felajánlja

900 ezer forint az egyetemnek

A Közgazdasági Továbbképző Intézet külföldi hallgatók tandíjaiból származó jelentősebb összegű devizabevételekkel rendelkezik. Ezek egy része szabadon felhasználható. E szabad devizakeret majd háromnegyedét, mintegy 700 ezer forint értékű devizát ajánlott fel a KTI az egyetem számára, utaztatásra és különböző berendezések vásárlására. Az intézet ehhez még további 200 ezer forintot csatolt, a vásárlásokkal, utazásokkal összefüggő adózási, szállítási stb. költségek fedezésére. A pénz felhasználása az intézet adminisztrációs rendszerén keresztül történik.

A KTI ezzel egyidőben kérte az egyetem vezetését, hogy számára az oktatáshoz szükséges termeket és az amerikai diákok kollégiumi szállását továbbra is térítésmentesen biztosítsa, valamint az egyik amerikai csoport oktatási programja, a „Californiai program" számára irodahelyiséget kértek.

„Én bizonyosan nem lettem lojálisabb”

Beszélgetés B. Kiss Tamással

— Új pozíciókba kerültél az utóbbi időben. Noha sokan még azt hiszik, hogy a Közgazdász újságnál vagy. Valójában mi is történt azután, hogy megváltál az újságíró pályától?

— Négy és fél évig dolgoztam főállásban a Közgazdásznál. Úgy érzem, hogy nemcsak a saját érdekemben, hanem a lap, és a többi újságíró érdekében is egy idő után illik innen továbblépni. Nem akartam valamilyen hivatalos országos laphoz elkerülni, mert az az én nézeteimhez, ízlésemhez képest rendkívül korlátolt mozgásteret jelent. Viszont az egyetemhez ezer szállal kötődtem. Az egyetem néhány reformpárti oktatója vetette fel tudomásom szerint a rektornak, hogy érdemes lenne engem az egyetemen tartani. Abban az időszakban, amikor az egyetemi jogszabályok készültek, forrongásban volt a hallgatói közélet, alakult a hallgatói tagozat, a rektor megtett az ifjúságpolitikai kérdésekkel foglalkozó főelőadónak, ideiglenes jelleggel. 1988. január 1-jétől vagyok a munkagazdaságtani tanszéken.

— Talán nem túlzok, ha azt mondom, hogy egyetemi körökben elég rossz vélemény alakult ki rólad. Botránykőnek számítottál, mint diák is, de mint újságíró is. Ennek ellenére szép karriert futottál be. Vannak, akik azt mondják, hogy ezt annak köszönheted, hogy Korvin Ottóhoz rokoni szálak fűznek. Igaz-e ez?

— Miután eléggé markánsan politizáltam és ráadásul KISZ-es is voltam, nyilvánvaló, hogy a diákok körében is volt ilyen negatív megítélés velem szemben. De itt inkább az egyetemvezetésre gondolsz. Ez az egyetemnek az az időszaka volt, amelyet Berend T. Iván így jellemzett, hogy ez a hatéves periódus a stabilitás, a rekonstrukció okozta első sokk után a nyugodt, változtatások nélküli időszak volt az egyetem életében. Viszont akkortájt a Politikai Bizottság, egy ideig a Művelődési Minisztérium, valamint az oktatók egy köre és a hallgatóknak egy rendkívül jelentős része az egyetem és a felsőoktatás átfogó megújítását, reformját tűzte ki célul. Ezekben a mozgásokban nagyon aktívan szerepeltem és így személyemtől függetlenül,

objektíve is szemben álltam

az egyetem akkori vezetésének többségére jellemző „nyugalom-étosszal”. Szerintem ez volt a döntő ok, és az, hogy túl hosszú hajam volt, meg, hogy a stílusommal voltak problémák, ez inkább csak ürügy volt.

Azt mondod, szép karriert futottam be? Hát nem tudom, mi ebben a szép karrier. Az, hogy én az egyetemért átdolgozott évek után az egyetemi hierarchia legalsó pontján először mint hivatalnok, aztán mint tudományos segédmunkatárs bekapcsolódhattam, ezt nem tartom karriernek. Évfolyamonként tíznél többen is maradnak itt a létminimum szintjén élő tanársegédnek, vagy segédmunkatársnak. Nem tartom karriernek ahhoz képest sem, hogy évfolyamtársaim — kétszer-háromszor többet keresve — magas pozícióba kerültek hivatalokban, főhatóságoknál, vállalatoknál.

Korvin Ottót 1919-ben kivégezték, én csupán az unokatestvérének vagyok az unokája. Egyrészt ezt nem sokan tudják, másrészt Korvin Ottó se nem népszerű, se nem aktuális. Hogy ennek nem volt szerepe a „karrieremben”, azt például az jelzi, hogy a pártba csak két és fél éves huzavona után vettek fel 1982-ben.

— Akkor mégis mi az oka, hogy így megváltozott a vélemény veled szemben? Te változtál meg vagy az egyetem?

— Az egyetemvezetés nagyobb részével kölcsönösen nagyon sok mindenben folyamatosan nem értettünk egyet. De még a tőlem nézetekben távol álló különböző szintű vezetők is, úgy érzem, észlelték, hogy a nézetkülönbségek ellenére rendkívül keményen, sokat, szakszerűen, következetesen és sokáig dolgoztam és megbízható „ellenfél”, partner voltam. Lehetett tudni, mi a koncepcióm, mi a véleményem, nem pedig össze-vissza improvizáltam, mint más KISZ-vezetőkre esetleg jellemző. Én biztos nem lettem lojálisabb. Az évek során egyre inkább szembesülök a magyarországi társadalmi válság tüneteivel és azzal, hogy ezt az ország vezetése nemigen veszi tudomásul és nemigen próbálja orvosolni. Hát ez egy csöppet sem hajt a lojalitás felé se engem, se a diákokat. Egy évtizede legalább, vagy komolyabban végiggondolva másfél évtizede

lefelé megyünk, kifelé Európából.

Úgyhogy én úgy gondolom, hogy az egyetem változott meg velem szemben. Éppen a mi tevékenységünk is benne volt talán abban, hogy az egyetem ma demokratikusabb, sokszínűbb, toleránsabb, mint az előző már jellemzett időszakban volt. Azt a reformot, amelynek hallgatói körökben ma már nincsen — a külső társadalmi körülmények miatt — tömegtámogatása, azt az egyetemvezetés az előző időszakkal ellentétben felvállalta, és objektíve kerültünk így „egy táborba”.

— Ha meg kellene határozni, hogy most milyen álláspontot képviselsz, akkor hogyan fogalmaznád ezt meg?

— Az álláspontom az, hogy szisztematikus szervező munkával és tartalmi felkészüléssel, nem kis lépésekkel, de lépésről lépésre előrehaladva lehet eredményeket elérni az egyetemi közéletben és az egyetemi reformban is. Ehhez stratégiai megalapozottságra van szükség és csak egy-egy esetben lehet hasznos a nyílt demonstráció, mint például egy menzasztrájk esetében. Folyamatos „apró munka” révén sokkal több hallgatói szervezet van, mint fél évtizede. Azokban nagyon komoly munka folyik és ez a társadalmi fejlődés szempontjából fontosabb, mint az, hogy minden nézetkülönbséget azonnal, nyíltan szóvá tegyen az ember. Van, akinek az a szerepe. Például a jó értelemben vett hírlapíró megteheti, hogy hétről hétre, napról napra pellengérre állítja azt, ami neki nem tetszik. Nekem ezen az egyetemen ma már nem az a szerepem, hogy ha valamilyen határozat, rendelet vagy nyilatkozat nem tetszik, akkor azonnal ugráljak. Én a diákjaimmal együtt következetesen és folyamatosan feltétlenül a radikális reformirányban dolgozom, de csak a legszükségesebb esetekben kívánok részletkérdésekben nyílt oppozícióba kerülni azzal a lassan, de előre mozduló konszenzussal, ami az egyetemi vezetésben van. Ennek

a konszenzusnak én is alakítója vagyok,

s nem kívánom lépten-nyomon felrúgni. Egy diáktól az ifjúsági parlamenten, vagy egy fiatal KISZ-vezetőtől, aki az előzményeket, körülményeket nem ismeri, persze egészséges, ha mindent megkérdőjelez, ezzel mindent újragondolni késztet.

— Az előző kérdésre adott válaszod azért is érdekelt, mert mint kollégiumi igazgató, a szemléletedet bizonyára érvényesíteni szeretnéd a kollégium munkájában is. Melyek azok a legfontosabb társadalompolitikai kérdések, amelyek most foglalkoztatnak, s amelyeket a kollégiumban is szívesen látnál?

— Az, hogy minél többféle értelmes munkára szerveződő közösség legyen. Az, hogy a vezetés és az egyének között kiépüljön egy köztes szféra, lehet mondani civil társadalomnak, lehet mondani a társadalmi nyilvánosság intézményeinek, egyesületeknek, köröknek. Azt hiszem, hogy ilyenfajta középszint nélkül, kizárólag vezetéssel és egyénekkel a társadalom nem tud fejlődni. Ezt tartom döntőnek és minden ilyen irányú mozgást támogatok. Ezeknek a létrehozásához, működtetéséhez, értelmes felhasználásához nagyon komoly felkészülésre, szakszerűségre van szükség, ezt a nagyon komoly szakmai, társadalmi, közösségi felkészülést szolgálják a szakkollégiumok a maguk egészen ritka intenzitású munkájukkal.

— Közismert, hogy a Széchenyi Szakkollégium gondolata tőled származik, mégis úgy hírlik, hogy az igazgatóválasztásnál szoros volt az eredmény közted és Pásztor Miklós között. Minek tulajdonítod ezt? Talán nem mindenben értenek veled egyet, vagy a vezetési stílusodat kifogásolják a kollégisták?

— Gondolom, hogy nem titok, hogy 27—13 arányú szavazással lettem egyórás vita után a szakkollégium igazgatója kettős jelölés után. Egyébként a diákbizottság

„... az egyetem változott meg velem szemben.”

titkárára hármas jelölés volt és nem is lett meg az első körben a titkár. Én természetesnek és kívánatosnak tartom, hogy minden szinten, minden posztra többes jelölés legyen. Érdemi többes jelölés esetén természetesen nincsen egyhangú eredmény. Az igazgató kérdésére visszatérve, jó lenne, ha a szakkollégiumunkban több olyan fiatal oktatóból kerülnének ki a kurzusvezetők, akik vállalhatnák az igazgatóságot és érdemi többes jelölésből kerülne ki a szakkollégium oktatói vezetése.

Arra a kérdésre pedig, hogy nem mindenben értenek egyet velem, és hogy a vezetési stílusomat kifogásolják, erre azt mondanám, hogy ez a legtermészetesebb, hogy egy szakkollégiumban mindennapos viták vannak. Nagyon sok mindenben nem értenek velem egyet, egyébként egymással sem, de ezzel nem akarom elkenni a kérdést és a vezetési stílusomat is kifogásolják természetesen.

— A kollégiumban milyen a vezetési koncepció? Milyen vezetőnek tartod magad?

— Meg kell mondanom, hogy a mi szakkollégiumunkban az igazgató a legkevésbé sem egyszemélyes vezető, nem is feltétlenül hangadó. Több különböző, a kollégiumi gyűlésnek alárendelt testület működik, amelyek egymással egyenrangúak. Tehát még a diákbizottság sem vezető, az igazgatónak más szakkollégiumokhoz képest nálunk van a legkevesebb jogköre. Azt képviseltem végig, hogy ne is jogköre révén érvényesüljön az igazgató véleménye, hanem meggyőzés, a vitában való részvétel, saját felkészültsége révén. Ez a szakkollégiumi igazgatóság tehát nem teljesen értelmezhető vezetőként. Egyébként nem nagyon voltam még egyszemélyi vezető. Én magam sem sokszor törekedtem rá, mások még kevésbé a következetességem, makacsságom, a megkezdett ügy véghe itele érdekében helyenként autokratikus stílusom miatt. Ettől függetlenül — más szakkollégiumok munkáját valamelyest ismerve — feltétlenül törekszem olyan légkört kialakítani, hogy az emberek maguk kezdeményezzenek, hogy az egyének közösen alakítsák ki a szakkollégium céljait, stratégiai döntéseit. A szervezeti szabályzatunk is teljes egyértelműséggel úgy született, hogy a többnapos tréningen, ahol én kizárólag vitavezetőként vettem részt és a vezetési játékszabályok szerint nem foglaltam állást, a diákok maguk alakították ki a sokoldalas szervezeti szabályzatot. Mivel közösen alakították ki, így sokkal több az esély, hogy annak megfelelően is működjön a kollégium. Ilyen típusú vezetés az ideálom, ha sokszor nem is sikerült megvalósítani.

— Mégis, mint kollégiumi igazgató felelsz mindenért, ami a kollégiumban történik.

— Szeretném, ha olyan fejlett lenne a mai magyar politikai élet, hogy ha egy diák, teszem azt, aláír valamiféle nyilatkozatot, akkor ő „feleljen érte”, és ne a hatodik „főnökéig” bezárólag mindenki, ne a rektort, a kollégiumigazgatót, párttitkárt vegyék elő. A diákjaim közismerten részt vesznek a Magyar Demokrata Fórum rendszeres rendezvényein és más hasonló mozgásokban. Én ezek többségében nem veszek részt, nyilvánvalóan nem tudom és nem is akarom ellenőrizni ezeket a mozgásokat. De ezek mind az alkotmányos kereten belül vannak, s

ha valaki túllépi esetleg az alkotmányos kereteket

— túl azon, hogy az Alkotmány éppen elavultsága miatt módosítás alatt áll — nyilvánvaló, hogy maga felel érte. Ettől függetlenül nekem nyilvánvalóan a saját politikai nézetrendszerem alapján módom van érveléssel, meggyőzéssel kis mértékben befolyásolni a kollégium politikai irányultságát.

— Korábbi megbizatásaid és munkád során sokszor felléptél annak az elvnek az érvényesítése mellett, hogy csak az legyen oktató, aki tudományos tevékenységet is végez, tudományos eredménnyel rendelkezik. Mint a munkatudományi tanszék munkatársa, úgy tudom, te nem rendelkezel se a munkatudomány területén, sem általában a közgazdaságtudomány területén elért tudományos eredményekkel, mégis beléptél az oktatók sorába. Hogyan tudod korábbi elveidet a jelen helyzeteddel összeegyeztetni?

— Meg kell jegyezni, hogy nem oktatok, hanem tudományos segédmunkatárs vagyok. Fő feladatom egyelőre az, hogy felkészüljek a konkrét szakterületen, az oktatásgazdaságtanban és szélesebb értelemben is. Írtam már egyébként, ha nem is e szűkebb területről, de a felsőoktatásban tanulmányokat, és úgy érzem, hogy oktatni is tudnék, hiszen a klubokban, szakkollégiumban egyfajta oktató-nevelő munkát végeztem eddig. A tanszékvezető azt mondta, hogy kiemelten számít rám a diákokkal való kapcsolat terén, ami a tanszéken részben objektív okokból szűk körű.

— Mi a terved az oktatás terén?

— El kell mondani, hogy a tanszék jelenleg szinte csak alternatív tárgyakat oktat. Ilyet én is meghirdethetek, talán jelentkeznének is rá. A reform folyamán — évek múlva — jelentősen szélesedik a tanszék oktatási tevékenysége. Addig meg kell tudományosan alapoznom a tevékenységemet. Számos tanulmánytervem van meg cédulákon nekem, ebből néhányat meg is írok. Egyes folyóiratok — nem a sajátomra gondolok — várják is. A tanszéken egyébként kétéves szerződésem van, tehát ha bizonyítok, akkor vélhetőleg nem rúgnak ki. A doktorihoz még nem állok közel. Én tulajdonképpen egy fél évtizeddel az évfolyamtársaim után érkeztem vissza a szakmához és így egycsapásra nem tudom utolérni őket.

— Az egyetemen kívüli tevékenységeid közé tartozik az Ef-lapok szerkesztése. A lap rendkívül nívós, széles körben elismert. Vannak, akik viszont úgy vélik, hogy egyre inkább belterjessé válik, ugyanazok írják, ugyanazokról a témákról.

— Kifejezetten nem értek egyet azzal, hogy belterjes lenne. Szeretném, ha lenne még egy pár ilyen belterjes lap. A széleskörű visszajelzések szerint azon rendkívül kevés lap egyike, az Ef-lapok, mely a legkülönbözőbb körökben kifejezetten sikeres (a reformpárti KISZ-esek körében, szakkollégiumok, társadalompolitikai klubok körében, az értelmiség nagyon széles rétegeinek körében). Olyan lap, amely megtalált egyfajta konszenzust a társadalmi reformgondolkodásban. Hát ha ez a belterjes, akkor hadd ne minősítsem azt a tájékoztatáspolitikát, amelyik rendkívül távol áll bármiféle konszenzustól is, lásd itt a Mozgó Világ, Tiszatáj, számtalan más lap körüli durva konfliktusokat. Azt hiszem, hogy kevésbé lehet belterjesnek nevezni azt a lapot, ahol a politológiai rovatban szinte valamennyi magyar politológus publikál; a nemzet rovatban olyan kitűnő személyiségek, mint a magyarságkutató intézet — amely egyébként rendkívül kevés publicitási lehetőséggel rendelkezik — teljes gárdája publikál, együtt Für Lajossal, Bíró Zoltánnal, V. Tóth Károllyal, külföldi magyarokkal; ahol a Közép-Európa rovatban e régió kultúrtörténetének legtöbb jelentős szakértője, mint Kiss Gy. Csaba, Kovács István, Nagy Gáspár rendszeresen publikálnak és akkor még nem beszéltem a Körök kora rovatról, a szépirodalmi rovatról. Itt, ha belterjességről beszélhetünk, akkor annyi kétségkívüli, hogy

Budapest-centrikus a lap,

mint valamennyi lap. Ennek van egy olyan objektív adottsága, hogy természetesen az egyetemek is nagyrészt Budapesten vannak, a tudományos és kulturális műhelyeknek pedig túlnyomó része Budapesten van. Tehát viszonylag nehezen találok mondjuk Zalaegerszegen politológust vagy történészt. Egy sincs. Se ott, sem számtalan más helyen. Persze azért sem járunk sokat vidékre, mert — nem tudom, hogy tudja-e a közvélemény — az Ef-lapok éves terjedelme nagyobb, mint mondjuk egy egyetemi lapé, és az ilyen lapnak mégis van több munkatársa, telefonja, szobája, míg az Ef-lapoknak egyik sincs. És akkor még nem beszéltünk olyan országos lapokról, amelyek kisebb teljesítményt mutatnak, és több tucat munkatárssal és nagyobb dotációval rendelkeznek. A mi dotációnk ebben az évben például 400 ezer forint, a Célok dotációja 3 millió, a Stafétáé 5—7 millió forint volt. Tehát nem „profilap” az Ef-lapok, hanem magánújságírókkal, magánlakáson és magántelefonnal készül.

— Van-e olyan terve a lapnak, hogy bővíti a terjedelmét, vagy esetleg más formátumban jelenik meg a jövőben?

— A lap bizonyos értelemben politikailag és főleg anyagilag a létéért küzd. Szó sincs ilyen fejlesztésről, csak tartalmilag és színvonalban tudunk fejleszteni.

— Ebben a sokirányú munkádban, hogy tudsz helytállni?

— Az egyik legrosszabb tulajdonságom, hogy szinte rendszeresen fáradt és kimerült vagyok. A hétvégét is beleértve reggeltől késő estig dolgozom. Késő éjjel jut csak időm a több értelemben vett magánéletre. Ez a munkám, főleg a nyilvános szerepléseim, a vitákban való részvételem hatásfokát jelentősen rontja. Csak megemlítem, hogy a tanszék, a klub, a szakkollégium, a klubtanács mellett az Ef-lapok havi 100 órát igényel, pedig nem is ez az első számú tevékenységi terepem. Ennek ellenére nem hagyok fel vele. Itt arról van szó, amit más is elmondhat, hogy széles körű közéleti tevékenységem, annak ellenére, hogy az Ef-lapok valamelyest fizet is, egzisztenciálisan teljesen viszszavet. Fusimunkára nincs időm. Azt hiszem, hogy más fiatalok jelentős mértékben a lakásért való pénzhajszával vannak elfoglalva. Nekem a pénzhajsza kimaradt az életemből, meg a lakás is.

— Van-e összetűzésed a felső szervekkel egy-egy lapmegjelenés után?

— Nincs. A felelős kiadó, Szilvásy György és nyilván az ő főnökei is maximálisan kiállnak a lapért és segítik is. Úgy tudom,

van ki ellen kiállni!

Ez a lap hivatott mind a szakkollégisták, mind a KISZ véleménye szerint híd szerepét betölteni a KISZ és az öntevékeny csoportok között. Ez a vélemény szerepel az Ef-lapokról a KISZ KB egy hivatalos dokumentumában.

— Eddigi pályádat illetően elmondhatjuk, hogy néhány dologba már belefogtál és volt, amiből botrány kíséretében távoztál. Ez a jelenlegi megbízatásod és munkaköröd mennyire végleges?

— A kérdés dicséretesen provokatív. Úgy tűnik belőle, mint hogyha belefognék a dolgokba és esetenként botrány kíséretében távoznék. Valóban sok dologba belefogtam. Ebből az egyetemi KISZ-bizottsági titkárhelyettesi tevékenységemet öt és fél évig csináltam, mielőtt látványosan lemondtam. Véleményem szerint egyfajta ifjúságmozgalmi munkát az ember öt és fél év után, jó is, ha abbahagy. Azt hiszem, hogy az egyetemi szintű KISZ-ből való kiválásomkor elmondott kifogásaimat és figyelmeztetéseimet azóta sajnos igazolta az élet. Ezt tanúsítja a legutóbbi ifjúsági parlament második fordulója is. Sikerült nagyon sok mindent elveszítenie a KISZ-nek, amiatt a hibás koncepció és szemlélet miatt, ami ellen akkor szót emeltem. A többi dologból viszont nem szálltam ki! Négy éve szerkesztem az Ef-lapokat, nyolcadik éve csinálom a klubot. A szakkollégiumi igazgatói megbizatásom konkrétan egy évre szól. Én úgy érzem, hogy ezt több évig érdemes csinálni azért, hogy a szakkolégium szakmai vezetése egyfajta szakmai, értékrendbeli kontinuitást biztosítson a szükségszerűen egymást váltó hallgatói évfolyamok által keltett törvényszerű változások mellett.

A kérdés másik részére térve: az oktatói-kutatói tevékenység a legszimpatikusabb nekem, hozzátéve, hogy ezen az egyetemen, ahová minden szál köt. Meg kell azonban említenem, hogy az átlagosnál sokkal szélesebb körű társadalmi, közéleti érdeklődésem van, amelyet a tanszékre lépésemkor csak részben tudtam redukálni, és ez a két dolog összeütközésbe kerülhet. Nem beszélve arról, hogy összeütközésbe kerülhet az egzisztenciámmal is, hiszen a tanszéki fizetésem lényegesen alacsonyabb, mint egy vállalati adminisztrátoré. Ilyen paraméterekkel teljes mértékben a tanszéki munkára koncentrálva semmiféle kilátásom sincsen arra, hogy valaha is lakáshoz jussak, családot alapíthassak. Tehát az oktatói-, kutatói munkát ez a két tényező beárnyékolja. Én szeretnék itt maradni az egyetemen, és remélem, hogy eljön az az idő, mondjuk az ezredfordulón, amikor az egyetemi fiatal oktatók jövedelme nem lesz lényegesen az országos átlagbér alatt, hiszen a felelőssége az ország sorsáért, jövőjéért talán eléri az átlagost.

H. E.

Együttműködési szerződés

Dr. Kerékgyártó Györgyné dékán és Kara Gábor vezérigazgató írta alá március 17-én azt az együttműködési szerződést amelyet egyetemünk ipari kara és a Ganz Electric vállalat kötött. A megállapodás jó kereteket biztosít a szakemberek kölcsönös cseréjére, oktatási együttműködésre, különböző típusú kutató-fejlesztő tevékenységre. A vállalat nem titkolt célja azonban az is, hogy e kapcsolat több lehetőséget ad a közgazdászhallgatóknak fokozatos megszüntetéséhez. Tervezi a kari tanszékek támogatásával doktori kurzusok finanszírozását pályázati alapon történő hallgatói kiválasztással, munkavállalói szerződést köt a 3. éves hallgatókkal stb.

Viszonzásul anyagilag támogatja az ipari karos hallgatók nem devizaigényes külföldi szakmai gyakorlatát és hozzájárul az oktatástechnikai eszközök fejlesztéséhez az ipar karon.

M. T.

Az idei KEN tanulságai

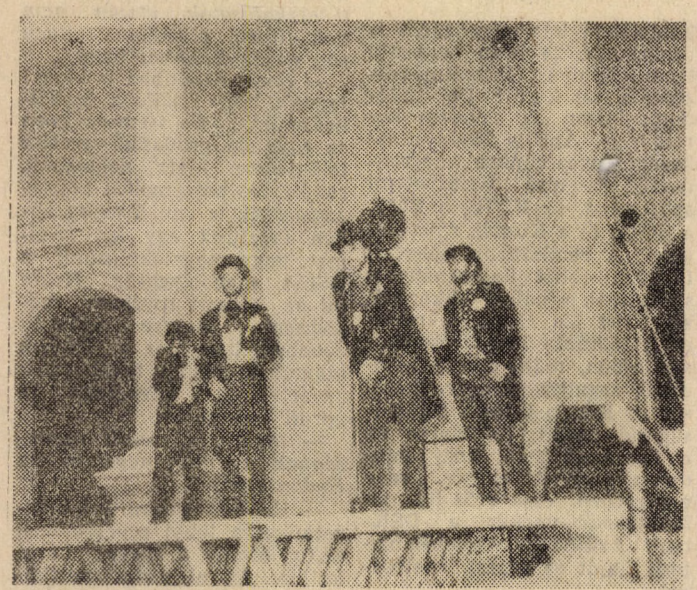

A győztes diákrektorok

Befejeződött ismét egy KEN. Előre le kell szögeznem, hogy tevékenyen részt vettem a Franky stáb munkájában. Ám ezt a cikket nem a vesztesek végső elkeseredésében írom, bár megvallom kissé szomorúak voltunk vasárnap este. A cikk megírásának gondolata azonban még szombat délelőtt fogant meg bennem, s ekkor még nem dőlt el semmi.

Miért is írom ezt a cikket? Úgy érzem, *nem volt az idei KEN szervezése tökéletes*, és ekkor még finoman is fogalmaztam. Számos olyan intermezzo volt, aminek kiiktatásával sokkal jobban érezhette volna magát mindenki.

Először is ami leginkább felháborított — és nemcsak engem — *a sportversenyek lebonyolítása.* A szervezők eredetileg szombat délelőtt 10 órára hirdették ezt meg. Bár erről *információt szinte sehol nem lehetett megtudni.* Végül pénteken kiderült, hogy 8-kor kezdődik. *Mi ott voltunk, de rajtunk kívül se a szervezők, se a többi csapat nem volt jelen.* Miután a lány és fiú kosárlabdamecscsek rendben lezajlottak, megkezdődtek a röplabdamecscsek. Két küzdelmes összecsapás után, azonban el kellett hagynunk a termet, mert 11 órától NB II-es mérkőzést vívtak itt. Ezek után *a röplabdát törölték a műsorból.* De *maradt még, a foci. Ezért át kellett battyognunk Budára a MAFC-pályára.*

Ha a rendezők tudtak arról, hogy 11 órakor biztosan el kell mennünk a teremből, *miért nem lehetett más időpontban megrendezni a sportot?* Természetesen a rendezők közül a sport alatt senki nem jelent meg. Így *senki nem tudott érdemleges választ adni az ingerült emberek kérdéseire.*

Ám nem ez az egyetlen dolog, ami visszatetszést váltott ki bennem. A KEN három rendezvénye (Kend mit tud, sport, vasárnapi vetélkedő) közül *csak a „Kend mit tud"-ról jelent meg a plakát,* azonban ennek a 2-3 irománynak felhívó jellege nem volt. A héten *a tájékoztatás a nullával volt egyenlő. A KISZ Bizalmasban,* ami pénteken jelent meg, ugyan benne voltak az időpontok, de ezt kb. már egy héttel előbb kellett volna megjelentetni. Ráadásul *a sport kezdési időpontja rosszul volt benne.* Ezért alakulhatott ki olyan helyzet, hogy *vasárnap 16 órakor az aulában alig lézengett néhány ember.* (Ekkor kezdődött volna a vetélkedő.)

Sajnos, az egymás igényeinek figyelmen kívül hagyása ránk is vonatkozott. *Sokszor nem jelentünk meg mi sem a szervezők által megadott időpontokban. De a többiek sem.*

Úgy érzem — bár nincs sok tapasztalatom — hogy az idei KEN nem volt túl sikeres. Sem hétközben, sem hétvégén *nem sikerült olyan parázs hangulatot teremteni, mint tavaly vagy tavaly előtt.* Ezzel nem akarom a győztes négyes dicsőségét csökkenteni, sokkal inkább azt szeretném, *ha nem süllyedne tovább a KEN színvonala.* Ehhez azonban *szükség van arra a társadalomra, közéleti aktivitásra,* amiről a vasárnapi vetélkedő levezetője is beszélt. Vegyük észre, hogy *az egyetem hallgatóinak mintegy 20-25 százaléka szavazott csak a jelöltekre.* Ez az a 25 százalék, akit meg lehet mozgatni az egyetemen. Ők vesznek részt a KEN-en, az ifjúsági parlamenten és minden ilyen nagyobb tömegeket vonzó megmozduláson. *Hol a többi 75 százalék? Arra kérem a 25 százalékot, hogy próbálja meg bevonni őket.* Tudom, hogy ez nagyon nehéz, de *érdemes.* Talán *ez lehetne az első lépés arra, hogy visszaszerezzük a KEN és minden más össznépi megmozdulás tekintélyét és jelentőségét!* Talán nem egyedül vagyok ezzel a kívánsággal. Próbáljuk meg! Hátha sikerül.

Végül, tiszta szívemből *gratulálok a vén csontoknak,* a győzelemhez. Szép volt, fiúk!

Schuszter Péter

Ünnepelt az aula

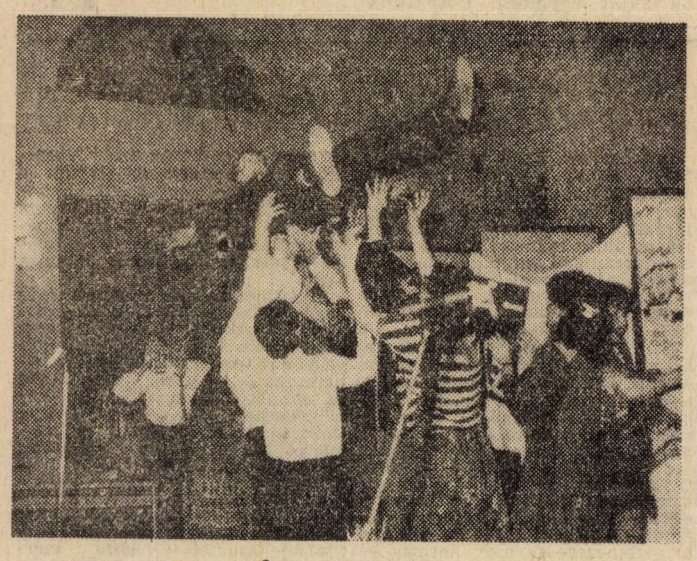

Ég és föld között

Egyetememet egy lóért

Helyi politika

Keményedő feltételekkel

Az egy porondon szereplő egyetemi közéleti-politikai erők, a hallgatók leginkább politizáló csoportjai (a Rajk és Széchenyi Szakkollégium, a Támpont, a HPCS-k, a HT és a KISZ) képviselői találkoztak az egyetemi párt-vb-t képviselő Szarvas László pb-titkárral, hogy a megváltozott „nagy" és „helyi" politikai feltételek közötti vita és kooperáció lehetőségeiről beszélgessenek.

Szarvas László összefoglalta a módosuló politikai helyzet országos és egyetemi tényezőit, és vázolta a hallgatóság mozgásairól kialakult véleményét. Eszerint az elmúlt években politikailag is önállósuló hallgatói közösségek e folyamat védelmének érdekében inkább az egymással való együttműködésre, mint egymás kritikus kezelésére helyezték a hangsúlyt az egymáshoz és az egyetem vezetéséhez fűződő politikai kapcsolataikban. Az utóbbi időben ez a tendencia változóban van. Ezt mutatja, hogy a kérdések előzetes tárgyalásos, kompromisszumkereső megoldása, bizonyos (ön)korlátozás vállalása helyett, időnként nyíltan radikálisabbak a problémafelvetések, például abban a megfogalmazásban, amely nagyjából úgy hangzik, hogy ne mi magunk korlátozzuk magunkat, hanem tisztán fogalmazzuk meg álláspontunkat, így nyílttá téve a külső korlátozásokat. A nyilvánvalóan nem egyetemi szinten eldönthető kérdések felvetése (pl. a direkt politikai szerveződések lehetőségének ügye) szintén bizalmatlanságot tükröz az egyetemi közélet vezetői iránt, hiszen a párbeszéd keresése helyett nem feloldható konfliktusok tényeinek deklaratív rögzítésére kerül ilyenkor sor. A pb titkára patthelyzetek létrehozása helyett a közös érdekek elapján, a megegyezésen alapuló közös fellépést ajánlotta a fiataloknak, például a felsőoktatás hatékony érdekvédelmének megteremtésében.

A résztvevők egyetértettek abban, hogy a jövőben az egyetemi közéletet egy nyíltan konfliktusos, kritikus légkorű konszenzuskeresés jellemzi majd. Ugyanakkor Both Vilmos, a Támpont és Csaba Iván, a Rajk Szakkollégium képviseletében felhívta a figyelmet arra, hogy amíg egyetemen kívüli körülmények határolják be azt, hogy mely előadók hívhatók meg és melyek nem, addig nincs hitele a társadalmi problémák különböző megközelítéseinek jogosságáról beszélni; bizonytalan marad az egyetem belső konszenzusa (mert nem világos, mikor ütközik valamely csoport az egyetem vezetése által kényszeredetten közvetített külsődleges ellenállással). Szarvas László elfogadva e feltételeket, annak *tekintetbe vételére kérte* a hallgatói közösségek képviselőit, hogy amíg nincs kimunkált politikai mechanizmusa az eltérő társadalompolitikai megközelítések nyílt vitájának, addig sötétben tapogatózva kell megkeresni a lehetőségek határait, aminek sikere nyilvánvalóan bizonytalan. A siker érdekében az előkészítés, kezdeményezés szakaszában szükséges a bizalmon alapuló párbeszéd.

A kétórás eszmecsere végén a pb-titkár a saját, közösségeik és az egyetem érdekében is mégegyszer óvatosságra kérte a jelenlevő diákokat, felvállalva politikai jellegű konfliktusaik megvívásához a pártvezetés segítségét.

K. S.

...és vérünket

Néhány plakát hirdette az egyetemen, hogy 30-án véradás lesz. Itt van egy újabb alkalom belépni a véradók tiszteletreméltó táborába — gondoltam. Igaz, ez a vágy már régen megvolt bennem, de a természetes félelmet még az annak idején igen kecsegtető 2 nap eü-szabi sem tudta eloszlatni. A körülmények kedvezően alakultak. A véradás itt zajlott az egyetemen, az első emeleti folyosón. Bár a zöld fityulába és fehér köpenybe öltözött hölgyek első látásra kissé félelmetesek voltak, de a kora reggeltől áramló véradók látványa állandóan figyelmeztetett szándékomra. Próbáltam halogatni a dolgot, de amikor Kerekes tanár urat is láttam beállni a sorba, valamint két ismerős leányzó is elindult az asztal felé, úgy döntöttem, most vagy soha. A két hölgy már tapasztalt véradó, így kellő rutinnal nyugtatgattak: nem is olyan nagyon vastag a tű, nem is biztos, hogy el fogsz ájulni. Az AIDS veszélye miatt egy kérdőívet kellett kitölteni. Azt hiszem, túl szigorúak a feltételek, hiszen az sem adhat vért, aki „Amerikában vagy Nyugat-Európában élőkkel nemi kapcsolatba került 1980 óta". „Szerencsére", én nem tartozom ezek közé, így néhány vizsgálat után már fel is feküdhettem az egyik ágyra. Nem tudom, a tű milyen vastag volt, mert nem mertem megnézni, de igazán nem volt túl fájdalmas, amikor belém szúrta a kedves néni. Mivel tudta, hogy „elsőáldozó" vagyok, külön gondot fordított rám. Kicsit nehezen indult a dolog, mert „vékony a vénám", de aztán egyre jobban ment a „pumpálás". Nem tudom, mennyi idő telt el, de nem tűnt túl hosszúnak, amikor szólt a néni, hogy készen is vagyunk. A két hölgyet megvárva együtt mentünk a szendvicseket és kólát (nem sört!) elfogyasztani. A keblemet pedig egész délután büszkeség feszítette. Úgy éreztem, hogy sikerült nekem is valamit tennem egy jó ügyért. Ezért az érzésért érdemes volt vállalni a néhány kellemetlenséget. A következő alkalommal próbáljátok meg ti is, akik még szintén az első véradás előtt vagytok!

—ssy

A Vöröskereszt egyetemi alapszervezete köszönetet mond a véradóknak!

Porondon a bel- és külkereskedelem

A kereskedelmi kari tanács március 28-i ülésén először jutalmak átadására került sor. „Kiváló Munkáért" művelődési miniszteri kitüntetést kapott: *Jandala Csilla, Kádár Aurélné* (belker. tanszék)' *Máté Jakab* (orosz tanszék), *Prónay Andrásné* (német tanszék), *Teszákné Visnyei Margit* (ker. kar dékáni); miniszteri dicséretben részesült: *Benkó Erzsébet* (belker. tanszék), *Horváth Györgyné* (ker. kar. dékáni), *Kiss Ilona* (orosz tanszék).

A kari tanács ezután a belkereskedelem, illetve a külkereskedelem gazdaságtana tanszék tevékenységét, a képzéskorszerűsítéssel) összefüggő feladatait tárgyalta. *Selmeci Lajos* és *Tóth Tamás* tanszékvezetők röviden kiegészítették az írásos beszámolói anyagokat. Ezt követően a tanszékek munkáját vizsgáló bizottságok vezetői kaptak szót.

Hoffmann Istvánné (piackutató tanszék) többek között kifejtette: a belkereskedelmi tanszék munkájáról összességében kedvező kép alakult ki az egyetemen, s azon kívül is. A tanszék fiatal oktatói általában kedvező perspektívákat látnak munkahelyükön; de hiányzik itt a középgeneráció; kevés a közös, team-jellegű munka. A hallgatói vélemények lényege: az oktatás színvonala kielégítő, de kevés az olyan óra, mely közelebb vinné őket a szakma gyakorlatiasabb megismeréséhez; e téren viszont az idegenforgalmi blokkról, a szakmai kirándulásokról igen kedvező a vélemény. A szocialista kereskedelem gazdaságtana tankönyv ugyanakkor igen terjedelmes, sok benne az ismétlés, aktualitását teljesen elvesztette. Hiányolják a hallgatók azt, hogy nyelvtudásuk szinten tartását nemigen ösztönzi a tanszék; a diákok a szakmai kutatásban is részt kívánnak venni.

Kollarik Amália (gazdaságföldrajzi tanszék) kiemelte; a külker. tanszék helyzete igen speciális. Igen szűk oktatói réteggel nagy hallgatói létszámot 20 tárgyban kell kielégíteniük. Ez szellemi elaprózódáshoz vezethet. Fontos feladat a még több külsős előadó megnyeréséhez szükséges anyagi fedezet előteremtése. A tanszék oktatási színvonalában nem okozott törést a viszonylag nagyarányú fluktuáció. A tudományos publikációs tevékenységben sincsenek lépéshátrányban a külkeresek. A tanszék fő erőssége az elméleti jellegű munka. Ami gondot okoz az oktatásban: kéthetente nagy létszám mellett folynak a szemináriumok, nincs összhang egyes tanszékek (például világgazdaságtan, jog) anyagai között. A túlterheltség ellenére igen jó a kapcsolata a tanszékeknek a külső vállalatokkal, intézményekkel és a hallgatókkal is.

R. L.

Pályázati felhívás!

A VI. Kerületi Tanács felkérte egyetemünket költségvetésének ellenőrzésére. A felkérés értelmében a tanács biztosít minden feltételt a feladat elvégzéséhez és a munka eredményeként megszülető javaslatokat, ajánlásokat figyelembe veszi döntéseinek meghozatalánál. Az egyetem vezetésével kötött megállapodás értelmében a munkát hallgatók végzik.

Elsősorban azok pályázzanak, akik rendelkeznek számviteli, költségvetési, valamint szociológiai ismeretekkel. A pályázat tartalmazza az adataikon (évfolyam, szak) kívül tanulmányi eredményüket, szakmai tevékenységeiket és elképzeléseiket arról, hogy mit végeznének az adott feladaton belül. A pályázatok alapján 5-6 embert választ ki a bírálóbizottság. A munka előreláthatólag 2-3 hónapot vesz igénybe, de az egyetem elfogadja szakmai gyakorlatnak, és remek témának látszik dolgozatíráshoz. A pályázatokat április 25-ig a HT-irodába (156. szoba) adjátok le.

HT — HTT

Felhívás!

Nagyon kérem azt a „művészetbarátot", aki a Kinizsi kollégium olvasótermében a képzőművészkör szekrényét fölfeszítette és kb. 20 darab akvarell- és temperaképemet elvitte, hogy azokat juttassa vissza. (A Közgazdász szerkesztőségébe is leadható.)

Köszönettel: Markos Zoltán

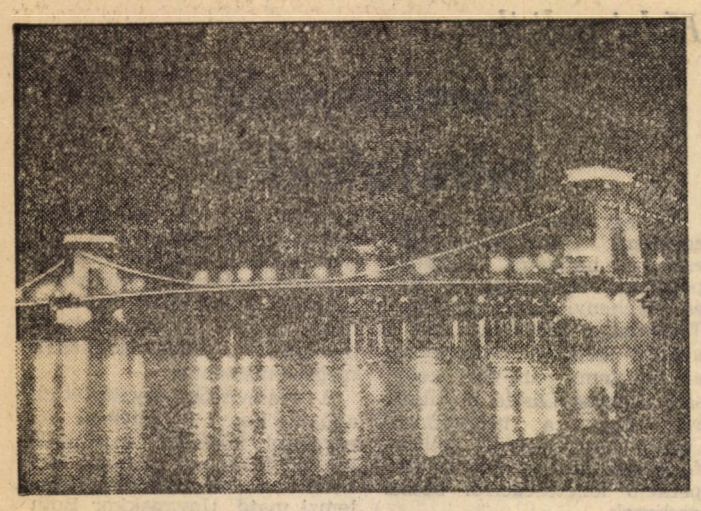

Április 11.: a költészet napja

Zsubori Ervin

Tavasz (Budapest)

a Duna túlcsorduló lavórjába mártja
zsibbadt talpait a város

feszülő hídkarjaival átnyújtózik
a kacér Pest
az elegáns Budához

a rügyek
mint rózsaszín vidám ragyák
kiverik a betonfalakkal bekerített
fákat

a körúti presszókból
tán meg is hízva kissé
terekre utcákra rajzanak
a prostituáltak

Pesti tavasz

Néma, lüktető tömegben sodródva
Kirakatok sűrűjében
Nyikorgó szagú idegenek között
A sarkon halvány ibolyaillatot
repít felém a langyos
tavaszi szél.

— MA —

Pályázati eredményhirdetés

Az 1848-as forradalom 140. évfordulója alkalmából irodalmi pályázatot hirdetett a Közgazdász szerkesztőség és az Economix Kisszövetkezet közösen. A pályázatra csekély számú pályamű érkezett, melyet a bírálóbizottság a következőképpen értékelt: az első díjat nem adta ki,

második díjas Takáts Attila, harmadik díjas a Hajnali lány jeligével szereplő pályázat.

A díjak átadására április 12-én, a Közgazdász szerkesztőségében (I. emelet 193.) kerül sor.

Salto mortale

Munkaérték-konferencia

Nemzetközi munkaérték konferencia lesz egyetemünkön 1988. június 26. és 29. között. A tanácskozás nyelve angol.

Magyar kutatók számára most először nyílik lehetőség ilyen témájú eszmecserén való részvételre. A konferencia szervezői mindazon magyar kutatók jelentkezését várják, akik a munkaérték tárgykörben eredeti, nemzetközi érdeklődésre számot tartó pszichológiai, szociológiai, szervezéstudományi, közgazdaságtani kutatásokat végeztek, s ezek eredményeit készek előadni angol nyelven. A programbizottság angol nyelvű kötet kiadását is tervezi a beérkezett anyagok alapján.

A részvételi díj 5500 forint.

A jelentkezés **határideje: 1988. április 20.**

Kérjük, hogy a jelentkezéshez a benyújtandó tanulmányoknak 1 darab angol nyelven írott összefoglalóját (abstractját) is csatolják a jelentkezők. A jelentkezéseket az **alábbi címre várjuk: Szalai Istvánné 1053 Bp., Veres Pálné u. 36.** (Ugyanitt vehetők át azok a formanyomtatványok is, amelyekre a benyújtandó abstractokat kérjük rágépelni.)

A programbizottság

Evezősök jelentkezzenek!

Kötélhúzás a Szabadság hídon

Mint már hírül adtuk, az 1987. december 10-i alakuló közgyűlést követően már működik egyetemünkön diáksportkör. Az azóta eltelt időszak eredményeiről, a DSK terveiről beszélgettünk Poór Zoltánnal (III. évfolyam, külgazd.) a szervezet titkárával.

— *Hogyan valósultak meg az elvek eddig a gyakorlatban?*

— Gyakorlatilag még nem tudtunk eddig pénzkeretünkből gazdálkodni, hiszen még nem sikerült elérnünk a külön betétszámlánk megnyitását. Ugyanis pénzügyi szabályozótervet, szervezeti-működési szabályzatot, költségvetési tervet kellett készítenünk, ezt természetesen át kellett néznie az egyetem gazdasági vezetésének. Ez igen hosszadalmas folyamat volt; de úgy tűnik, a napokban már megnyitjuk a számlát az OTP egyik fiókjánál.

Kölcsönökből azonban már tavaly december 31-én BÜEK-kupa néven villámtornát rendeztünk, nagy sikerrel. 15 focicsapat nevezett! Március elején is volt már futtballteremtorna. Ami pedig a terembeosztást illeti: partneri tárgyalás után egyeztünk meg ebben. Sajnos, igen kötöttek az időpontok; hétköznap általában 13.30—15.30 között szabad a Kinizsi utcai terem, de az este 21.30—éjjel 01.00 óra közötti extrém időpont is a rendelkezésünkre áll. S természetesen még a vasárnap is.

— *Mekkora összeggel rendelkezhettek majd rövidesen?*

— A Művelődési Minisztériumnak van úgynevezett fejkvótája. Minden hallgató után 75 forintot fizet évente. A diáksportkör ennek a 60 százalékával rendelkezhet. Ez az összeg a közgázon mintegy 100 ezer forintot tesz ki. Ehhez jön még a tagdíj, mely diákonként havonta 10 forint.

— *Hányan fizették ezt be?*

— Közel 400 diák. Ez az arány lehetne nagyobb is. De mivel nincs irodánk, apparátusunk a pénz beszedésére, a tagdíjat egy félévre — azaz 5 hónapra — előre kértük. Ez az 50 forint — noha nem nagy tétel, különösen akkor, ha tudjuk, hogy egy-egy terem bérlése Budapesten általában óránként 5-800 forint körül mozog — már sokakat visszariaszt. S már elkezdenek a diákok talán azon gondolkodni, mit kapnak ezért a pénzért cserébe.

— *Ha a sokoldalú és rendszeres testedzés feltételeit nem is tudjátok biztosítani, azért néhány ötlet kampányszerű megvalósítására marad még lehetőség.*

— Terveink között szerepel az, hogy minden kollégium rendelkezzen egy normális pingpongasztallal. Ez teljesen természetes lenne! Szeretnénk feltölteni a labdakészleteket is. 60 forintos uszodabérleteket veszünk a Nemzeti és a Komjádi Sportuszodába; DSK-tagok féláron kaphatják ezt meg. A diáksportkör kilenc sportcsoportjának is segítünk a felszerelés biztosításában. A házibajnokságoknál mi fizetjük a teremdíjat. Egyáltalán mindenfajta értelmes kezdeményezést támogatunk; például azoknak a nevezési díját is fizetjük, akik triatlon versenyen (futás, úszás, kerékpározás egymás után — a szerk. megj.) vagy csúcstúrán kívánnak részt venni. Vagy hogy egy másik példát említsek; az instruktorok által szervezett márciusi jégfarsangot 10 ezer forinttal szponzoráltuk.

— *Ha jól tudom, néhány nagyszabású tervetek is van.*

— Áprilisban a focitornák után most már röplabda és kosárlabda házibajnokságot is rendezünk. 24 órán keresztül tartó kispályás futballmérkőzésre is sor kerül! De túllépünk lassan az egyetem keretein is. Április 30-án a mi kezdeményezésünkre megrendezzük az első összegyetemi sportnapot, az ELTE, a BME, a SOTE és a Közgáz részvételével. A rendezvény sikerétől függően ebből hagyományt is szeretnénk csinálni. Ekkor először 100 fős csapatok részére kötélhúzás lesz a Szabadság hídon, majd evezős nyolcasok regattaversenyére kerül sor az Erzsébet- és a Szabadság híd között. Itt hívom fel a figyelmet arra, hogy minden gyakorlott evezős, vagy egyszerűen csak erős fiú jelentkezését várjuk a DSK-ban! Az ELTE vízi telepén biztosít hajót és edzési lehetőséget.

A látványos programok után — melyekre meghívtuk a tv és a rádió képviselőit is — egész délutános sportprogram következik. Az ELTE—MAFC sporttelepén. A futóváltó során egy-egy csapatban 20-20 fiú és lány tesz meg egy kört. 11-es rúgóverseny is lesz. Nyitottak ezen a napon mindenki számára az uszoda és a teniszpályák is. Fiú futball és leány kosárlabda-bajnokság lesz alkalmi csapatok számára. Az első helyezett csapatok teljes Adidas-felszerelést kapnak majd.

Itt jegyzem meg; a programoknak 200 ezer forint az összköltségvetése. Az Adidason kívül az Állami Ifjúsági és Sporthivatal, a Magyar Diáksport Szövetség is szerepel itt, mint szponzor. Ezen kívül, ha saját egyetemi csapatunk rászorul valamire, akkor mi támogatjuk ezt az igényt.

Egy másik nagy tervünk már a nyárra vonatkozik. Egyhetes sporttábort tervezünk — előzetes felmérés után — egy Gyulától 10 kmre fekvő, minden igényt kielégítő sportkomplexumban.

— *Nemrég zajlott a lap hasábjain egy vita a KDC működéséről, gazdálkodásáról. A ti alakulásotok idején nem volt ilyen ellenérzés: ilyen sok pénzt diákokra bízni?!*

— Nem. Különben is alanyi jogunk, hogy önállóan gazdálkodhatunk. De természetesen az egyetem gazdasági vezetése felügyelete alatt dolgozunk, rendszeres beszámolási kötelezettségünk is van. Esetleg abban éreztünk egy kis félelmet, hogy megalakulásunk a KSC-t megbolygatná. Netán mi az élsport rovására működnénk. Hamar kiderült azonban, hogy ez a félelem alaptalan; hiszen továbbra is zavartalanul edzhetnek a „profi" sportolók.

— *Mennyire számít újdonságnak a DSK megalakulása Budapesten?*

— Ha összehasonlítjuk helyzetünket a többi egyetemével, akkor bizony a közgáz hátul kullog. Az első diáksportkörök már az ÁISH megalakulása idején, jó másfél éve létrejöttek. A Műszaki Egyetem mind a hat karán létezik diáksportkör, de több diáksportkör működik az ELTE-n és a SOTE-n is. Ezeken az egyetemeken a sportolás körülményei sokkal inkább biztosítottak. Ezért is örülünk annak, hogy felvettük velük a kapcsolatot. Így valószínűleg minimális ellentétezésért juthatnak a közgázos diákok szabadtéri pályákhoz, villanyfényes meccsekhez.

Úgy érzem, kicsit most még bizalmatlanok a diákok is a DSK-val szemben, de reméljük, ez lassan megszűnik. Nem tudunk uszodát vagy tornatermet varázsolni, de adott lehetőségeink mellett egyre több és jobb programot szeretnénk szervezni.

R. I.

Kollégiumi felvételek

A tarkaréti kollégiumba 1988. március 28-án felvettek névsora: Varga Dóra, Fekete Tünde (I. évf.), Tóth Edit (I. évf.), Pál Gabriella, Kordás Erzsébet, Varga Beáta, Nagy Bernadett, Kis Adrien, Rátfai Attila, Debrődi Attila, Szobompa Csaba, Fábián Attila, Markos István (III. évf.), Papp Károly (III. évf.), Tóth Géza (II. évf.). A felvettek április 4-től költözhetnek be.

A Kinizsi kollégiumba felvételt nyertek (április 4-től): a Tarkarétről beköltözők: Krózser Péter (II. évf.)., Simon Adrienne (II. évf.), Makfalvi Árpád (II. évf.), és Todor Todorov (I. évf.). Az albérletből beköltözők: Vida Katalin (IV. évf.), Farsangi Éva (II. évf.), Varga Erzsébet (IV. évf.), Henye István (I. évf.), Molnár Endre (III. évf.), Szatúr Márta (IV. évf.) és Német Edit (I. évf.).

Magyarország ma

„Magyarország ma" címmel március 21-én délelőtt nyitotta meg Szántó Zoltán, a szociológiai tanszék munkatársa az AIESEC által meghirdetett pályázatra beérkezett alkotásokból rendezett fotókiállítást. A pályázók tábora széles körű volt. Sok munka érkezett az Óbudai Fotóklubból, az egyetemek közül az ELTE és a Közgáz képviseltette magát.

A megnyitón történt a díjkiosztás is, három fődíjat, egy különdíjat és egy AIESEC-díjat ítéltek oda a legsikeresebb művek alkotóinak. A nyertesek: fődíj: I. Arató Tibor, II. Bódi Béla, III. Baracs Dénes. Különdíj: Földvári Zsolt. AIESEC-díj: Orbán Károly.

A kiállítás március 30-ig volt látható az egyetem második emeletén.

Megjelent az 1989-es államközi OÖT ösztöndíjakra a felhívás

Az 1989-ben megvalósítható külföldi pályázatok oktatók és néhány ország viszonylatában hallgatókra is vonatkoznak. Az ösztöndíjfelhívás országonként részletes és általános információkkal megtekinthető a tanszékvezetőknél és a dékáni hivatalokban. A feltételek gondos áttanulmányozásával, akit a pályázat érdekel, az fejlődő és nyugati relációba április 15-ig, szocialista relációba május 31-ig nyújtsa be a szükséges kellékekkel felszerelt pályázatát a nemzetközi csoporthoz (Kovács Judithoz, II. emelet 215.). Az egyetemi hallgatók ugyaneddig az időpontig a dékáni hivatalokhoz adják be jelentkezésüket.

Végre megjelent az Ökonosztát!

Az Ökonosztát, *Liska Tibor* híres-hírhedt műve megírása után 24 évvel végre eljut olvasóihoz!

A kiadatlanul is legendássá vált mű annak idején, a 60-as évek közepén a magyar gazdasági mechanizmus reformját megelőző viták bár informális, de kikerülhetetlen eleme, egy eredeti, iskolateremtő közgazdász kritikája és koncepciója.

A kötet alcíme — Felkészülés a mechanizmusra — ma is igen időszerű, hadd illusztrálja ezt egyetlen Liska-idézet a könyvből: „A dolgozzatok többet lényegében ugyanolyan életszínvonalért álláspont teljes tarthatatlansága a legbiztosabb jele annak, hogy ...lényegeş reformokra van szükség..."

A művet Nyers Rezső és Tardos Márton lektorálta, Nyers Rezső vezeti be. A — sajnos elég csúnya — puha fedelű kötetet a KJK adta ki, 99 forintért kapható a földszinten, az egyetem könyvesboltjában.

Mazsola halott?

Egyetemünk aulájában március 28—31. között a Közgáz vizuális brigád fotókiállítását nézhették meg az érdeklődők. A kiállítás záróakkordjaként az immár országos hírű műhely film- és videoalkotásaiból mutatott be néhányat a Támpont Stúdió. Szinte valamennyi levetített filmalkotás nyert már korábban díjat különböző amatőrfilm-fesztiválokon.

A filmek közül láthattuk a holland dzsesszmuzsikus, Maarten Altena zsenéjével aláfestett Amszterdam hangulatát bemutató Czabán—Ganczer alkotást. Majd e szerzőpáros munkásördallal aláfestett, Mákosrétes című tragikusan humoros filmjét, Czabán György művét, az Impulse az amerikai Christian Merkl hangeffektusaira készült, Phillip Glass csodálatos zenéi kísérték a Czabán—Ganczer—Kövesdy hármas — Budapest egy hétköznapját bemutató — Állami Bábszínházát, illetve a tavalyi március 15-i spontán menetről készült Vasárnap című művét. E blokkot a Dóka Tibor—Deák Zsolt szerzőpáros „A kockadobás soha nem törli el a véletlent című megrázó, testi- és szellemi fogyatékos gyerekekről készült alkotása zárta.

A szünetben az aulában még utoljára megtekinthettük a fotókat, eközben Grencsó István improvizált szaxofonon. Ezt követően három videoalkotást láthattunk. Dóka Tibor: Tény-kép-e az elmúlást idézte; Erik Satie e hangulathoz illő szép zenéjét a Közgáz Dzsesszklubban gyakran fellépő Ulrich Gumpert játszotta zongorán. Végül két fanyar, kritikus-ironikus alkotást láthattunk: Ganczer Sándor szójátékaira épülő Mazsola dead című, 18 perces játékfilmet, majd a Czabán—Ganczer—Kövesdy szerzőhármas: Cicavízió című, nemcsak a televíziót parodizáló játékát, videokollázsát.

R. I.

A felvételt készítette: Ganczer Sándor

KDC-program

A KDC április 15-i programja: KFT; Vendég: Fa Nándor; Film; Köd; disco, kaszinó, teaház, fagyizó, egérderby.

★

A KDC április 22-i programja: Török Ádám és az MRC/NO. Vendég: Zalatnay Sarolta.

A Közgáz Diákcentrumban április 8-án a Z' Zi Labor és a Veresegyházi Asszonykórus lép fel. (Az Ártatlan, bájos férfiak című lemezüket mutatják be.) Vendég: meglepetés. Film: Menekülés New Yorkból és Prince: Purple Rain. Disco, Casino, Egérderby, Fagyizó. Programelőzetes:

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT

Szerkesztőség: 1093 Budapest IX Dimitrov tér 8. Telefon: 174 548

Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII Blaha Lujza tér 3.

Felelős kiadó: VÁGNER FERENC vezérigazgató

88—4329. Szikra Lapnyomda, Budapest

Felelős vezető: CSÜNDES ZOLTÁN vezérigazgató